

AQUÍ **[NO]** ES POT PROTESTAR

**Desprotecció del dret
de reunió i de manifestació**

Catalunya, de 2011 a 2015

AQUÍ [NO] ES POT PROTESTAR

**Desprotecció del dret
de reunió i de manifestació**

Catalunya, de 2011 a 2015

Esta investigación está sujeta a la licencia Reconocimiento 4.0 Internacional de Creative Commons.

Para ver una copia de esta licencia, visite <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Defender a quien Defiende som una plataforma formada per persones defensores de drets humans, periodistes, experts legals, instituts universitaris i organitzacions del tercer sector que, davant l'actual context de criminalització i repressió de la protesta social ens hem organitzat per a crear conjuntament un sistema de alerta, resposta i suport davant els casos de violacions de drets humans a l'Estat espanyol. Un sistema basat en la generació de recursos que reforcin les accions i la coordinació de les persones i col·lectius que treballen contra els abusos, per augmentar l'incidència política, social i jurídica en la protecció efectiva dels drets civils i polítics i fomentant la seguretat humana.

Aquest informe ha estat realitzat per:

En el marc de la plataforma:

Fotografies de Fotomovimiento:

Amb el recolzament econòmic de:

Continuem defensant-nos i entreteixint resistències
front les vulneracions dels nostres drets.

Presentació

Aquest informe es basa en l'anàlisi de la involució o desprotecció del dret de reunió i manifestació durant el període de 2011 a 2015 a Catalunya, especialment a Barcelona, però tenint en compte que, en alguns aspectes, com ara el legislatiu, el marc corresponent és el de l'estat espanyol.

Sempre és complicat el fet de definir una línia temporal, és a dir, de decidir quan acaba un període i quan en comença un altre. Atesa la importància que va tenir el moviment del 15-M a l'hora d'interpel·lar i posar en qüestió l'*statu quo* i les conseqüències que va comportar a nivell repressiu, s'ha decidit que aquest sigui precisament el punt de partida. Malgrat tot, en diverses ocasions es farà referència obligatòriament a polítiques, praxis, normatives o mobilitzacions que troben el seu origen en moments anteriors i que durant el 2011 simplement van continuar o es van intensificar.

El primer capítol se centra en la criminalització de la protesta a Catalunya i fa referència tant al discurs polític o als missatges que es van enviar des de la Conselleria d'Interior com a pràctiques policials concretes que van tenir lloc a Barcelona durant el període esmentat. En segon lloc, es fa referència a la judicialització del dret de reunió i manifestació: persones detingudes, personacions com a acusació particular o popular per part de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona en aquest tipus de causes, mesures cautelars, nombre de condemnes, etc.

La major part de les xifres i de les dades d'aquesta segona part tenen com a font la feina duta a terme per Clara Camps, recollida a la seva tesi doctoral sobre la protesta i la repressió a Barcelona.¹ Les taules adjuntes a l'Annex I són

1. CAMPS CALVET, Clara. *Protesta, repressió i gestió neoliberal. Un estudi de cas de la ciutat de Barcelona* (2008-2013). Universitat de Barcelona, 2016.

una part d'aquest treball, que l'autora ha adaptat per aquest informe i per la qual cosa es mereix una menció i un agraïment especials.

En el segon capítol es duu a terme una anàlisi de l'expansió del dret penal i administratiu sancionador, que va des de l'adaptació de les polítiques d'ordre públic a Catalunya a un escenari de «guerra» fins a les transformacions en el marc legislatiu estatal. S'hi tracta la construcció per part del govern espanyol de la (suposada) necessitat de reformes i del gran pas enrere que han provocat, quant a drets, l'aprovació de les reformes del Codi Penal i la «Llei Mordassa» durant el 2015.

El tercer capítol reflecteix l'altra cara de la repressió: la violència institucional exercida pels agents de Mossos d'Esquadra en el context de protesta. En aquest, es fa referència a casos especialment greus, que van generar (o que pretenien generar) un «pànic desmobilitzador» en els moviments socials. De la mateixa manera, aquest capítol fa especial referència a la manca de control de les unitats de la Brigada Mòbil (ABM) i l'Àrea Regional de Recursos Operatius (ARRO) en el cas concret de Can Vies, en les mobilitzacions de protesta pel desallotjament del centre social ocupat que van tenir lloc durant l'última setmana de maig de 2014. L'Annex II inclou una relació de tots els casos de maltractament o abús recollits per la Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura a Catalunya durant el període de 2011 a 2015 en el context de la protesta.

Finalment, en el quart capítol es tanca aquest informe i s'esmenten els mecanismes d'autotutela que s'han anat generant per part dels moviments socials i de les entitats de drets humans. Eines, mecanismes i organitzacions per afrontar la repressió política i la violència institucional d'aquest període i dels que puguin venir en un futur.

Aquest informe sorgeix en el marc de les accions d'incidència política de la plataforma Defender a quien Defiende i ha estat elaborat per Lucía Morale, Andrés García Berrio i Anaïs Franquesa Griso; ha comptat amb l'especial

Clara Camps és professora associada de sociologia i investigadora a la Universitat de Barcelona i a la Universitat de Girona. Les seves línies d'investigació principals són la repressió política, gènere i la pobresa i l'exclusió social. Participa activament en el moviment de defensa de la universitat pública.

col·laboració, mirada i aportacions de Laura Medina Ferreras, també membre d'Irídia, i de Thais Bonilla, de Novact, sense les quals difícilment es podria haver dut a terme. També hi han participat els membres d'Irídia, Lucía Domínguez Cisneros, Adrià Font i Bofill i Marta Bolinches, així com l'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC).

El pròleg està escrit per la persona que probablement coneix de més a prop els fets, discursos i situacions que es relaten en aquest Informe, atès que els ha investigat, seguit i en ocasions publicat quinzena rere quinzena durant aquests cinc anys. Activista de la informació, Jesús Rodríguez Sellés, entre altres coses redactor de la Directa, és una peça clau i fonamental en la història present dels moviments socials de Barcelona. Li agraïm que hagi redactat el pròleg de l'Informe, però especialment li agraïm la tasca incansable que du a terme dia a dia per la defensa dels drets i les llibertats a Catalunya.

Pròleg

Abusos policials: indignació, empatia, canvi social

Jesús Rodríguez Sellés

Un escamot d'antiavalots carregant a cops de porra contra manifestants és la imatge més nítida del que entenem com a repressió. L'ús d'una violència que l'Estat s'autolegitima i que aplica contra aquelles que es manifesten, s'expressen o s'organitzen més enllà dels límits que aquest Estat tolera. Els abusos poden anar més o menys lluny, però, sempre tenen un mur aturador: la societat civil organitzada i disposada a dir prou. Les talaies polítiques i institucionals que monitoritzen la repressió són coneixedores -pràcticament en temps real- d'on se situa la línia vermella del que és tolerable o no per a la societat, a remolc sempre dels fluxos informatius i per allò que s'ha convingut a anomenar: opinió pública. Una voluble opinió que no és massa més que un reflex amplificat de l'opinió publicada.

Josep Lluís Traperó, major dels Mossos d'Esquadra i màxim responsable jeràrquic del cos, l'1 de novembre de 2015 assegurava en una entrevista al diari

**Moure's, sortir al carrer,
manifestar-se, l'acció directa,
fer comunicats i rodes de
premsa i elaborar informes
(entre altres actuacions)
és útil, pot impulsar canvis,
pot transformar.**

Ara “la nostra posició és entendre que la societat catalana ja ha triat, ja ha dit que no vol que ningú més perdi un ull per una pilota de goma”. Sorprenentment, allò que mesos enrere era una eina «necessària» i «imprescindible» per

Ara que «tenim un carrer més tranquil» –en paraules de Carles Puigdemont durant la celebració del Dia de les Esquadres 2017– els polítics de torn verbalitzen una certa autocrítica del passat, sense conseqüències per a cap funcionari policial i esperant que passi el temps i la gent oblidí.

a la Brigada Mòbil ara es podia retirar de l'armeria i reemplaçar sense massa escarafalls corporatius. La prohibició de les bales de goma a Catalunya va esdevenir una fita que, sens dubte, dibuixa un punt d'inflexió en la gràfica de la història recent de la brutalitat policial al nostre país. A més, posa sobre la taula un fet innegable: la capacitat de la població per a revertir situacions d'injustícia o abús mitjançant la mobilització. Moure's, sortir al carrer, manifestar-se, l'acció directa, fer comunicats i rodes de premsa i elaborar informes

(entre altres actuacions) és útil, pot impulsar canvis, pot transformar. Policies i polítics copsen constantment el pols de l'opinió pública, del que es diu als mitjans de comunicació sobre la seva tasca, els preocupa quina imatge transmeten a la ciutadania. El cas Quintana va evidenciar la cínica realitat: mai havia preocupat que durant dues dècades es rebentessin ulls de ciutadans amb bales de cautxú, allò transcendent era que les imatges de les lesions apareguessin al Telenotícies.

És per això que les paraules de Trapero no van ser conseqüència d'un procés intern de reflexió o d'un replantejament sobtat de les tècniques de coerció policial, sinó que més aviat s'entenien com una adaptació conjuntural i temporal del cos a la pressió ciutadana provinent del carrer i les xarxes. La mesura va tenir una cara i una creu. Interior va retirar les bales de goma i les va reemplaçar per projectils de foam, un tipus d'armament menys lesiu. La creu va ser la impunitat. Els antiavalots que havien deixat persones cegues i mutilades a Catalunya arran de l'impacte d'aquests letals projectils no n'assumirien cap responsabilitat, tampoc els seus superiors jeràrquics.

Cap dels escopeters que van mutilar a Ester Quintana, Nicola Tanno, Oscar Alpuente, Jordi Naval o Jordi Sallent han estat condemnats, però el que és més greu, tampoc sancionats o apartats de les seves funcions. Malgrat disposar de sistemes interns de geolocalització i identificació dels policies actuant, la impossibilitat judicial d'individualitzar els fets il·lícits imputats ha es-

tat la clau de la impunitat. Sentència rere sentència observem com a l'apartat de «fets provats» s'assegura que les lesions van tenir un origen policial però que, malauradament, no es pot determinar l'autoria individual dels fets. La secció de l'Audiència de Barcelona que va jutjar el cas Quintana va fer servir les paraules «mentida» i «encobriment» per referir-se al testimoni dels policies que van actuar la nit del 14 de novembre de 2012. Tot i això, aquells mossos d'esquadra, entre els quals hi havia dos sergents i un sotsinspector segueixen patrullant armats, desenvolupant tasques d'ordre públic i ingressant cada mes la seva nòmina.

La contundència desmesurada per generar «pànic» (sic), tal com es desprenia dels enregistraments de les converses policials aportades a la causa judicial pel desallotjament de la plaça de Catalunya el 27 de maig de 2011, va ser institucionalment necessària i exemplaritzant en el marc dels anys de la crisi. Ara que «tenim un carrer més tranquil» -en paraules de Carles Puigdemont durant la celebració del Dia de les Esquadres 2017- els polítics de torn verbalitzen una certa autocrítica del passat, sense conseqüències per a cap funcionari policial i esperant que passi el temps i la gent obliidi.

Per evitar l'oblit del passat, per preservar un traspàs intergeneracional ajustat a la memòria de les víctimes, cal assignar la tasca de la memòria a la societat civil, a les organitzacions per a la salvaguarda dels drets humans, defugint d'una història feta pels sempre poderosos vencedors. Tinguem sempre present les sàvies paraules d'aquest proverbi nigerià: «fins que els lleons no tinguin els seus historiadors propis, les històries de cacera sempre glorificaran el caçador».

És per això que l'informe «Aquí no es pot protestar» de Defender a qui en Defiende és una eina necessària per caminar en aquest doble objectiu: transformar la realitat i no perdre la memòria. En les seves 50 pàgines repassen els episodis més destacats de vulneracions en l'àmbit del dret a reunió i manifestació a Catalunya durant el quinquenni 2011-2015, aquell període que el conseller d'Interior Felip Puig va governar sota la màxima d'anar «fins allà on permet la llei i una mica més».

**Per evitar l'oblit del passat,
per preservar un traspàs
intergeneracional ajustat
a la memòria de les víctimes,
cal assignar la tasca de
la memòria a la societat civil,
a les organitzacions
per a la salvaguarda
dels drets humans, defugint
d'una història feta pels
sempre poderosos
vencedors.**

El seu successor Ramon Espadaler va rubricar l'etapa amb unes declaracions on qualificava de «correcta actuació» la intervenció dels vuit policies al carrer Aurora del barri del Raval de Barcelona que va provocar la mort de Juan An-

És urgent i necessari desactivar el mecanisme reactiu que ens porta a mirar cap a un altre costat davant d'una pallissa, una detenció o un comportament discriminatori per part de la policia.

drés Benítez. Per sort de totes, Puig i Espadaler van tenir al davant persones anònimes i organitzacions que mitjançant una tasca abnegada i perseverant van recollir proves i testimonis per tombar la versió oficial. Una fotografia insubmissa a la llei mordassa, la paraula solidària d'una veïna indignada, un document filtrat a la bústia d'entrada del nostre correu electrònic. Tot suma en la deconstrucció del relat hegemònic.

El treball que teniu entre mans, elaborat per juristes i activistes pels drets humans, no es podria haver fet sense les aportacions quotidianes i invisibles de tota aquesta gent.

L'informe no es circumscriu a una enumeració d'esdeveniments, sinó que els posa en context, els analitza des d'una perspectiva política i jurídica -amb nombrosos peus de pàgina on s'enllacen documents oficials de l'àmbit català, estatal i europeu- i llista una sèrie de recomanacions dirigides al Congrés dels Diputats, el govern espanyol, el Departament d'Interior català, l'Ajuntament de Barcelona, la Fiscalia General de l'Estat, el Consell General del Poder Judicial i l'Institut Medico-Forense de Catalunya. Després de llegir-lo sabreu quins abusos s'han produït, qui en són els responsables i que podem fer com a societat per evitar la repetició.

Les destinatàries de l'informe, però, no haurien de limitar-se a les institucions competents. El conjunt de la societat caldria que se sentís interpel·lada. És urgent i necessari desactivar el mecanisme reactiu que ens porta a mirar cap a un altre costat davant d'una pallissa, una detenció o un comportament discriminatori per part de la policia. El tristament comú és no empatitzar amb la víctima si no és coneguda. El dia que alcem la veu quan presenciem un abús contra una vianant o una veïna -no només quan sigui un germà, un fill o una cosina- haurem forjat les bases per a una transformació social de fons. En aquest document es detallen fets que de ben segur us provocaran indignació, però feu l'exercici de pensar que la víctima és una familiar vostra, algú que us estimeu de debò. És a partir d'aquí que tot podrà ser diferent.

Introducció

A partir de l'any 2008 va esclatar als Estats Units una crisi econòmicofinancera relacionada amb les hipoteques *subprime* i altres productes financers, que va donar lloc a la crisi financera internacional més gran des del crac de 1929. A l'estat espanyol, que també tenia una enorme bombolla immobiliària (i financera), les conseqüències d'aquesta crisi van començar a tenir efecte mesos després, tot i que no va ser fins al 2010 que el govern va declarar la situació com a «crisi econòmica»: la desocupació havia arribat a un índex del 20% (55% el juvenil) i les famílies desnonades dels seus habitatges per no haver pogut afrontar el pagament de la hipoteca eren centenars de milers. Les mesures adoptades pel govern espanyol (i pels autonòmics) es van basar en dures retallades en matèria de sanitat, educació i altres drets socials amb un impacte clar en la població. Així i tot, es procedia al mateix temps a un rescat bancari d'almenys 60.000 milions d'euros segons el Tribunal de Comptes entre el 2009 i el 2015, i que va arribar als 147.000 milions segons un informe de la Plataforma Auditoria Ciutadana del Deute.

Aquesta situació de socialització de les pèrdues i de privatització dels beneficis va provocar un empitjorament greu de la qualitat de vida del conjunt de la població, especialment de la de les rendes més baixes, però també un males-tar social creixent que es va manifestar en forma d'acampades i protestes massives a les places i als carrers de tot l'Estat. El 15 de maig de 2011, prenent «no som mercaderia en mans de polítics i banquers» com a lema, va néixer el moviment conegut com a 15-M, que va sacsejar amb força el tauler polític i en va qüestionar no només les polítiques econòmiques i socials aprovades sinó també la crisi política que s'estava vivint a l'Estat, amb un distanciament cada dia més evident entre els representants polítics del moment i la població en general. Les manifestacions es van multiplicar i les xarxes socials es van fer ressò de les protestes i demandes amb una mobilització sense precedents des de la Transició. Moviments com Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (creada a Barcelona el 2009) o les marees en defensa dels serveis públics es van propagar ràpidament i, amb ells, ho va fer també la desobediència civil com a nou mètode d'acció de protesta.

A nivell estatal, «des de 2011, el nombre de manifestacions contra les mesures d'austeritat van augmentar considerablement arreu d'Espanya. El 2012, la Policia Nacional va notificar un total de 6.000 manifestacions, cosa que representava un augment de més del 50% en comparació amb l'any anterior».²

A Catalunya, segons dades oficials,³ l'any 2009 es van registrar un total de 3.861 manifestacions, el 2010 n'hi va haver 3.877 i, el 2011, 8.091. Per tant, la xifra total va ser el doble respecte a l'any 2009, de manera que l'increment va ser superior al 108%. Els informes posteriors modifiquen les dades mostrades i, per tant, no es poden fer comparacions sobre els totals, però s'hi pot veure que els números s'estabilitzen i comencen a baixar el 2014.⁴

En vista de les manifestacions de descontentament, l'apel·lació discursiva a la seguretat ciutadana va servir com a justificant teòric de l'actuació policial. Per oposició a la gestió de les manifestacions i la resolució política dels conflictes, es va optar per una resposta repressiva que permetés continuar amb l'avançament de l'austeritat. Les manifestacions es van transformar en una amenaça precisament perquè «tenen un paper decisiu en la protecció i la promoció d'un ampli ventall de drets humans» i són mitjans de comunicació «no només amb l'Estat, sinó també amb altres interlocutors que exerceixen poder sobre la societat, com les empreses, les institucions religioses, educatives i culturals i l'opinió pública en general».⁵

L'estratègia va consistir a desacreditar un sector dels manifestants, identificant-los com a «violents» i, per tant, «mereixedors» de la persecució, i a ampliar aquest sector fins a incloure qualsevol opositor polític⁶. Catalunya no va ser

2 Informe elaborat por Nils Muižnieks, Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa, després d'haver visitat Espanya del 3 al 7 de juny de 2013.

3 *Informe 2012 sobre la seguretat a Catalunya:*

http://interior.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/estudis_i_enquestes/informes_de_seguretat/docs/informe_sobre_la_seguretat_a_catalunya_2012.pdf

4 *Informe 2015 sobre la seguretat a Catalunya:*

http://interior.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/estudis_i_enquestes/informes_de_seguretat/docs/ISC-2015_final.pdf

5 *Informe conjunto del Relator Especial sobre los derechos a la libertad de reunión pacífica y de asociación y el Relator Especial sobre las ejecuciones extrajudiciales, sumarias o arbitrarias acerca de la gestión adecuada de las manifestaciones* (4 de febrer de 2016).

6 MORALE, Lucía i SAMANES, Cecilia. «Democracia y seguridad. ¿Hacia quién/es van dirigidas las leyes? El caso argentino y el español». *XII Congreso Español de Sociología. Grandes transformaciones sociales, nuevos desafíos para la sociología*. Gijón, 2016.

una excepció en aquesta tendència a l'hora d'optar per una resposta policial a la mobilització social. En lloc d'enfocar-se en la gestió del descontentament i a donar respostes a les necessitats socials, les energies dels partits majoritaris es van dirigir a contenir-ne a qualsevol preu les dissidències. Els discursos de tolerància zero per part dels representants polítics, l'adaptació del model policial, les detencions massives d'activistes, l'ús desproporcionat de la força en grans convocatòries, la sol·licitud de mesures cautelars extremes com ara la presó preventiva (i l'adopció d'aquestes mesures en alguns casos), la petició d'elevades penes de presó o les últimes reformes legislatives demostren no només un desconeixement de les percepcions socials per part de les autoritats, sinó també un aprofitament dels recursos de l'Estat per a la consolidació de polítiques en contra dels interessos majoritaris. I tot això posant en dubte la concepció del que hauria de ser un estat democràtic, social i de dret, com veurem a continuació.

En lloc d'enfocar-se en la gestió del descontentament i a donar respostes a les necessitats socials, les energies dels partits majoritaris es van dirigir a contenir-ne a qualsevol preu les dissidències

Capítol 1

Criminalització de la protesta

Conselleria d'Interior i Mossos d'Esquadra: discurs polític i praxi policial

Durant el període de 2011 a 2015 es podrien diferenciar dues grans etapes en termes de criminalització de la protesta. La primera és la que va tenir lloc amb Felip Puig i Godés com a diputat responsable de la Conselleria d'Interior (del 29 de desembre de 2010 fins al 27 de desembre de 2012), en què podem observar un salt qualitatiu tant pel que fa a la duresa dels discursos com pel que fa a la contundència usada en algunes ocasions pels cossos policials per reprimir la protesta. A partir de 2013, la criminalització no és tan generalitzada, ja que se centra en col·lectius concrets, tot i que n'augmenta la intensitat.

Poques setmanes després d'assumir el càrrec de conseller d'Interior, Felip Puig va llançar un missatge que, juntament amb la derogació del Codi d'Ètica dels Mossos d'Esquadra que va tenir lloc pocs dies després, va esdevenir tota una declaració d'intencions del seu mandat.⁷ Efectivament, el 23 de gener de 2011, i amb referència a una polèmica actuació policial que havia tingut lloc el dia anterior,⁸ el Conseller va afirmar amb contundència: «S'ha acabat la

7 «El Conseller Puig deroga el Codi Ètic dels Mossos d'Esquadra que va aprovar Saura», Política – El Periódico, 25 de gener de 2011: <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/politica/print-679326.shtml>

8 El 22 de gener de 2011, després d'una manifestació que va recórrer el centre de Bar-

impunitat. Que ningú es pensi que les ocupacions o alterar l'ordre públic pot ser el paisatge habitual de Barcelona».⁹ Les expressions usades pel conseller arrel de les mobilitzacions de l'1 de maig de 2011 («Anirem fins allà on permeti la llei i una mica més» i «tensarem la llei al màxim») tampoc no dóna lloc a dubtes.¹⁰

**«S'ha acabat la impunitat.
Que ningú es pensi que les
ocupacions o alterar l'ordre
públic pot ser el paisatge
habitual de Barcelona».**

La idea dels 400 antisistema violents de la ciutat de Barcelona, introduïda en anys anteriors, es repeteix una vegada i una altra, malgrat que, en ocasions, la xifra augmenta, fins a arribar fins als 2.000. En lloc d'analitzar el perquè de determinades manifestacions de descontentament social, s'alimenta la idea que aquests «vàndals» s'infil·tren en tot tipus de convocatòries, tinguin o no caràcter polític, pel simple fet d'exercir la «violència gratuïta», sense parar esment en quins són els objectius o les reivindicacions de la protesta. Es tracta, ni més ni menys, de la creació de l'enemic intern, que s'utilitza per justificar la necessitat de dur a terme actuacions contundents o reformes legislatives més restrictives.

Fins i tot en el brutal desallotjament de plaça de Catalunya del 27 de maig de 2011, en què més d'un centenar de persones van ser agredides quan es trobaven assegudes a terra amb les mans enlaire, Felip Puig va afirmar que els

celona contra la reforma laboral i la retallada en les pensions, més de 400 persones es van introduir al Palau del Cinema de Via Laietana (en desús durant anys i obert i condicionat uns dies abans pel col·lectiu Assemblea de Barcelona) per celebrar-hi una assemblea sobre la vaga general que havia de tenir lloc uns dies després, el 27 de gener de 2011. En línia amb la vaga general del 29 de setembre de 2010, l'espai es va denominar «la casa de la vaga». De tota manera, l'assemblea no es va arribar a celebrar. Els Mossos d'Esquadra es van introduir a l'interior de l'edifici i hi van retenir les persones concentrades durant hores, a les quals van identificar una a una. Als mitjans de comunicació, les persones afectades van indicar que havien rebut vexacions de diferents tipus durant les identificacions, i alguns agents van empenyar, immobilitzar i identificar un periodista que estava gravant l'actuació policial des de l'interior.

9 Felip Puig als okupes: "S'ha acabat la impunitat", Societat - Ara, 23 de gener de 2011: http://www.ara.cat/societat/Felip-Puig-impunitat-okupes-Palacio_del_Cinema-Mossos_0_413958938.html

10 «Felip Puig, sobre els violents a les manifestacions: "Tensarem la llei al màxim"», Societat - Ara, 2 de maig de 2011: http://www.ara.cat/societat/Felip-Puig-violents-manifestacions-Tensarem-llei-maxim_0_473352908.html

participants havien fet ús de la violència i va defensar l'actuació policial que hi havia tingut lloc. I aquests qualificatius els va repetir poques setmanes després, a la concentració del 15 de juny d'Aturem el Parlament, en què va afirmar que ell ja havia avisat del caràcter violent del 15-M i de la presència d'«infiltrats» en les convocatòries. Aquest discurs va ser repetit unànimement pels mitjans de comunicació, que, malgrat tot, no van poder evitar que dies després s'organitzés una manifestació del 15-M en què hi van participar més de 200.000 persones,¹¹ segons els convocants, ni que el col·lectiu continués gaudint del favor de la major part de la població.

A finals d'aquell any es va dur a terme una reforma del cos de Mossos d'Esquadra,¹² que va suposar un salt qualitatiu en la investigació, la detenció i el posterior processament d'activistes. En primer lloc, es va crear la Unitat Central d'Informació en Ordre Públic (UCIOP), que, a partir d'aquell moment, s'encarregaria d'investigar i tramitar les diligències (l'elaboració d'atestats policials) relacionades amb desordres públics derivats de mobilitzacions polítiques. En segon lloc, una part dels recursos de l'Àrea Central d'Anàlisi de la Criminalitat (que pertany també a la Comissió General d'Informació i s'encarrega sobretot de la investigació de les organitzacions criminals) es destinarien, a més, a la investigació dels moviments socials. L'aspecte positiu és que en aquesta mateixa reforma es va instaurar la Unitat de Mediació als Mossos d'Esquadra, que havia estat creada el 2009 i que posteriorment havia estat eliminada com a una de les primeres mesures adoptades pel conseller d'Interior Felip Puig en assumir el càrrec el desembre de 2010.

Desallotjament Pl. Catalunya. Sytsew / Fotomovimiento

11 «Més de 100.000 indignats clamen en pau contra Puig i les retallades socials a Barcelona». El Periódico, 19 de junio de 2011: <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/societat/mes-100000-indignats-clamen-pau-contra-puig-les-retallades-socials-barcelona/print-1047846.shtml>. Així i tot, els col·lectius convocants van comptabilitzar unes 240.000 persones.

12 Decret 415/2011, de 13 de desembre, d'estructura de la funció policial de la Direcció General de la Policia.

Vaga General del 29 de març de 2012: punt d'inflexió en la repressió de la protesta

A partir de la posada en marxa de la UCIOP es va notar un canvi substancial en la redacció i en l'elaboració dels atestats policials de les persones detingudes en context de manifestacions per fets que suposadament s'hi havien comès. La primera prova en va ser, precisament, la Vaga General del 29 de maig de 2012.

Aquell dia van ser detingudes a Barcelona almenys cinquanta-tres persones a les quals es va imputar la comissió de delictes de desordres públics, danys, atemptat contra l'autoritat i, fins i tot, organització criminal i manifestació il·lícita. La vaga general, la màxima expressió de la protesta, precisament perquè implica *per se* un bloqueig de la ciutat, dels transports i de tota l'activi-

La fiscalia va sol·licitar presó preventiva de manera bastant generalitzada, sense tenir en compte ni si les persones tenien domicilis coneguts, feina i/o estudis ni el fet que fossin casos que, en cas de condemna, en poques ocasions haurien implicat un ingrés efectiu a la presó.

tat econòmic del país, va ser descrita pels responsables policials amb paraules que s'assimilen a la idea de la *kale borroka* al País Basc i pràcticament al terrorisme. Al relat policial es parla de «guerra urbana», «cèdules independents de grups radicals» coordinats entre si, amb l'objectiu de «sotmetre la voluntat dels ciutadans, restringir-ne els drets a la lliure circulació i de decisió i conduir-los cap a una situació de terror i inseguretat pública».¹³ La fiscalia va sol·licitar presó preventiva de

manera bastant generalitzada, sense tenir en compte ni si les persones tenien domicilis coneguts, feina i/o estudis ni el fet que fossin casos que, en cas de condemna, en poques ocasions haurien implicat un ingrés efectiu a la presó.¹⁴

13 Els fragments entre cometes corresponen a expressions literals contingudes a la part genèrica present a tots els atestats policials relacionats amb fets de la vaga general de 29 de març de 2012 a Barcelona. En aquesta part comuna s'inclouen uns antecedents i resum dels principals fets presumptament comesos i els objectius que suposadament persegueixen les persones manifestants segons els Mossos d'Esquadra. L'altra part de l'atestat era específica i relacionada amb els fets concrets que s'imputaven a la persona detinguda.

14 La presó preventiva és una de les mesures més limitadores de drets, per tant, els fo-

De fet, de les sis persones que van ser privades de llibertat en ingressar a la presó de manera preventiva, tres n'han estat finalment absoltes, una ha estat condemnada a una pena inferior a dos anys (i, per tant, no ha d'ingressar a cap centre penitenciari) i dos segueixen pendents de judici.

Les detencions de manifestants van continuar durant setmanes, cosa que va generar un clima d'inseguretat i de persecució en el si dels moviments socials. És en aquest context que Felip Puig anuncia una bateria de mesures per «combatre la violència urbana» i «aïllar els violents».¹⁵ Algunes no es van arribar a concretar, com ara la proposta de preveure legalment el «confinament preventiu de persones amb antecedents per desordres en situacions de risc» o la creació d'una fiscalia específica en violència urbana. De tota manera, n'hi ha d'altres que sí que es van materialitzar de manera immediata, com ara la creació de la polèmica pàgina web de delació ciutadana,¹⁶ la potenciació de la UCIOP, la incorporació de cent efectius nous a la Brigada Mòbil o la personació del Departament d'Interior de la Generalitat com a acusació particular o popular en les causes per desordres públics i la incoació de noranta-quatre expedients administratius sancionadors. N'hi ha altres que van tardar uns quants anys a materialitzar-se, com ara la proposta de reforma del Codi Penal i la Llei de Seguretat Ciutadana (Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de

naments i els requisits que han de concórrer per decretar-se estan taxats i s'ha d'usar de manera molt restrictiva (articles 502 i següents de la Llei d'Enjudiciament Criminal).

15 El conseller Felip Puig va anunciar noves mesures en una roda de premsa el 3 d'abril de 2012, en què va insistir en la «necessitat d'una reflexió col·lectiva sobre el rebuig de la violència i treballar per a l'aïllament dels violents».

16 A la pàgina web s'hi van publicar imatges de seixanta-vuit persones, entre les quals hi havia menors d'edat. Arrel de la polèmica generada, es van retirar al cap d'un setmanes, però algunes persones estan processades amb identificacions realitzades a partir d'aquesta pàgina web. És el cas de la campanya de tres joves immersos en un procés penal sobre els fets del 29 de març, iniciada durant l'any 2016, amb el nom de Donem la cara.

la seguretat ciutadana) amb una «revisió de la tipificació dels delictes relacionats amb la violència urbana i l'enduriment de les penes».

El discurs criminalitzador de manifestants va arribar al punt culminant el 21 d'abril de 2012, quan David Piqué, l'aleshores comissari general de coordinació territorial del cos de Mossos d'Esquadra, va pronunciar el seu discurs el Dia de les Esquadres. En aquest discurs, davant d'un auditori de centenars

Quan l'enemic es converteix en una «rata», quan se'l priva inclús de la condició humana, el que s'està fent en realitat és desposseir-lo de la condició de subjecte de drets.

de nous agents que van aplaudir fervorosament i inclús dempeus, i davant la presència de Núria de Gispert, aleshores presidenta del Parlament, i del conseller d'Interior, el comissari va advertir «als que volen destruir amb violència el model de societat elegit democràticament que la policia anirà a buscar-los i ho pagaran car. Poden amagar-se on

vulguin, perquè els trobarem. Ja sigui en una cova o en una claveguera, que és on s'amaguen les rates, o en una assemblea, que no representa a ningú, o darrere d'una cadira d'universitat».¹⁷

És important no prendre's a la lleugera aquesta deshumanització de l'«enemic a combatre». Quan l'enemic es converteix en una «rata», quan se'l priva inclús de la condició humana, el que s'està fent en realitat és desposseir-lo de la condició de subjecte de drets: el dret a la llibertat d'expressió, de reunió i de manifestació o el dret a la presumpció d'innocència o a un procés just i amb totes les garanties ja no han de perquè respectar-se. Qui es manifesta és un ésser contra el qual tot s'hi val.

La manera com el conseller Felip Puig va exercir el càrrec els anys 2011 i 2012 va ser objecte de polèmica durant tot el seu mandat. La seva mà dura o tolerància zero amb les mobilitzacions polítiques que tenien lloc a Barcelona va arribar a ser caricaturitzat a Polònia, programa de sàtira política, en què sempre apareixia amb un bat de beisbol a la mà, preparat per fer-lo servir «si fa falta».

Després de dos anys molt durs, va arribar el cas d'Ester Quintana a la vaga general del 14 de novembre de 2012, que va tenir una forta repercussió me-

17 Veure, per exemple, l'article publicat a La Vanguardia el 21 d'abril de 2012: <http://www.lavanguardia.com/politica/20120420/54285030362/comisario-avisa-violentos-mossos-van-a-por-ellos-lo-pagaran-car.html>

diàtica i social gràcies a la feina en xarxa de diferents col·lectius (com ara Ojo con tu Ojo, Stop Bales de Goma i Rereguarda en moviment) i de mitjans de comunicació com ara La Directa. La gestió nefasta del tema per part dels responsables polítics i policials, que van arribar a donar fins a tres versions diferents dels fets, va provocar la dimissió de Sergi Pla, l'aleshores comissari general de l'Àrea de Recursos Operatius dels Mossos d'Esquadra,¹⁸ el

desembre de 2012. Poc temps després, Felip Puig va ser cessat com a conseller d'Interior i va passar a ser conseller d'Empresa i d'Ocupació, càrrec que va ocupar fins al 14 de gener de 2016. Malgrat tot, Manel Prat i Pérez, director general dels Mossos d'Esquadra durant l'època Puig, va seguir al càrrec fins que en va dimitir el 27 de maig de 2014, just tres anys després del brutal desallotjament del 15-M de la plaça de Catalunya de Barcelona, una altra operació greu i altament polèmica sota la seva responsabilitat.

Canvi de rumb: de la repressió generalitzada a la persecució de col·lectius concrets

Durant l'any 2013, la Conselleria d'Interior va rebaixar i suavitzar notablement el discurs respecte als moviments socials, probablement amb la intenció de relaxar la pressió social i política que les polèmiques dels dos anys anteriors havien provocat, amb un clar desgast per al govern de la Generalitat. El model de seguretat i el tipus d'armament utilitzat pels agents es va posar tant en qüestió que es va acabar creant una comissió específica sobre el tema, que va culminar amb la prohibició de l'ús de les bales de goma per part dels Mossos d'Esquadra, com comentarem al capítol següent.

¹⁸ Conegut també per les polèmiques declaracions que va fer l'abril de 2012 al programa de Salvados «Poli bueno, poli malo», en què va arribar a afirmar que, si Gandhi hagués estat a Plaça Catalunya el 27 de maig de 2011, també «hauria rebut», o que «la policia sempre guanya».

Això no significa que no existissin actuacions polèmiques o vulneracions de drets durant el 2013. Cal que no oblidem ni deixem de fer esment, en aquest sentit, de la mort de Juan Andrés Benítez a mans d'agents dels Mossos d'Esquadra el 5 d'octubre de 2013. De tota manera, sí que va ser un any més tranquil respecte de la criminalització de la protesta, malgrat que les mobilitzacions fossin tan nombroses com en anys anteriors.

Els anys 2014 i 2015, però, van tenir lloc dos episodis importants: la repressió de les manifestacions de protesta pel desallotjament del centre social ocupat Can Vies i les operacions Pandora I i II i l'operació *Piñata*, dutes a terme per la Policia Nacional.

El total de persones detingudes en el primer cas va ser d'aproximadament vuitanta-tres. Alguns dels processos judicials consegüents i el total de persones lesionades com a conseqüència de la violència institucional exercida pels agents es tractaran en altres apartats de l'informe.

El segon cas, amb operacions espectaculars dels Mossos d'Esquadra (i també de la Policia Nacional) és una mostra d'un canvi de tendència operat en el si dels Mossos. L'enemic intern ja no és (o, almenys, ja no és tant) el bàrbar antisistema que s'infiltra a les manifestacions per dur a terme actes de violència sense cap finalitat política aparent. En aquest moment, el focus se centra en persones i col·lectius concrets considerats perillosos per les seves

ideologies anarquistes i/o llibertàries. A les operacions Pandora I i II i a l'operació *Piñata* s'atribueix el caràcter d'organització terrorista als autodenominats Grups Terroristes Coordinats (GAC). Segons els Mossos d'Esquadra, es tracta d'una organització que té per objectiu «subvertir o destruir el sistema legalment vigent». Malgrat tot, a diferència del que acostumen a fer els grups o les organitzacions terroristes, no existeix en aquest cas cap tipus d'acció contra béns o persones reivindicades pels GAC. Pel que n'ha transcendit fins ara, tampoc s'atribueix a cap persona concreta (de les que suposadament formen part d'aquesta suposada organització) cap acte delictiu específic que consisteixi en un atac a persones o a béns. Segons aquesta lògica policial, per tant, per ser terrorista ja no és necessari que el grup en qüestió realitzi «actes criminals, també contra civils, comesos amb la intenció de causar la mort o lesions corporals greus o agafar hostatges amb el propòsit de provocar un estat de terror a la població en general, a un grup de persones o a una persona determinada, d'intimidat una població o d'obligar un govern o una organització internacional a dur a terme un acte, o a abstenir-se'n, que constitueixen delictes definits als convenis, les convencions i els protocols internacionals relatius al terrorisme i inclosos en l'àmbit d'aquest».¹⁹

Sembla ser que el que es persegueix no són fets, sinó ideologies. És per això que el simple fet d'haver reconegut tenir una certa ideologia, d'haver assistit a xerrades públiques sobre l'anarquia, d'usar servidors de correu electrònic com ara Riseup o de tenir segons quins llibres és motiu de sospita i considerat indici de delictes de pertinença a organització terrorista que pot arribar a justificar fins i tot l'ingrés a la presó de la persona que n'és respon-

Sembla ser que el que es persegueix no són fets, sinó ideologies. És per això que el simple fet d'haver reconegut tenir una certa ideologia, d'haver assistit a xerrades públiques sobre l'anarquia, d'usar servidors de correu electrònic com ara Riseup o de tenir segons quins llibres és motiu de sospita i considerat indici de delictes de pertinença a organització terrorista.

19 Resolució 1566 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides de 8 d'octubre de 2004, S/RES/1566 (2004). Es pot consultar a <http://www.acnur.org/t3/fileadmin/Documentos/BDL/2005/3745.pdf?view=1>

sable.²⁰ Tres anys després d'aquestes macro-operacions, tant Pandora I com Pandora II ha estat arxivada per part de la Jutgessa d'instrucció, que ha considerat que més enllà d'afirmacions genèriques dutes a terme pels mossos d'Esquadra, no hi ha indicis de que les persones imputades hagin dut a terme cap activitat delictiva.

Durant els anys 2016 i 2017, aquesta mateixa lògica criminalitzadora i mc-carthiana continua i, fins i tot, s'accentua, cosa que indica que la situació, lluny de millorar, empitjora. A tall d'exemple, s'esmenta l'empresonament d'uns titellaires de Madrid el febrer de 2016 per haver representat una obra de teatre en què hi apareixia una pancarta amb la frase «Gora Alka-ETA». De la mateixa manera, podem fer esment també de la condemna a un any de presó imposada al cantant César Strawberry, de Def Con Dos,²¹ dels tres anys i mig de presó imposats al cantant de rap Valtoryc per una cançó sobre el rei Joan Carles²² o de la condemna a un any de presó de la tuitera Cassandra per haver publicat acudits de Carrero Blanco a la xarxa social.²³ Fets que quedaven fora de l'abast temporal d'aquest informe però que hem considerat imprescindible ressenyar.

20 Efectivament, en el cas Pandora I, un total de set persones van ser privades de llibertat de forma preventiva durant setmanes i fins i tot mesos en un dels casos. En el cas Pandora II, es va privar una persona de llibertat durant setmanes. En ambdós casos es van imposar fiances molt elevades, ja fos per elevar la presó provisional o bé com a mesura preventiva.

21 «El Tribunal Suprem condemna a un any de presó el cantant de Def con Dos por enaltiment del terrorisme». El País, 20 de gener de 2017: http://politica.elpais.com/politica/2017/01/19/actualidad/1484826278_235453.html

22 «L'Audiència Nacional condemna a tres anys i mig de presó al cantant de rap Valtoryc per la seva cançó sobre el rei Joan Carles». El Diario.es – Derechos y libertades, 22 de febrer de 2017. http://www.eldiario.es/politica/Audiencia-Nacional-Valtoryc-Juan-Carlos_0_615239479.html

23 «Aquests són els tuits sobre Carrero Blanco pels quals han condemnat a presó Cassandra». El Diario.es – Derechos y Libertades, 29 de març de 2017. http://www.eldiario.es/politica/Carrero-Blanco-condenado-carcel-Cassandra_0_627487875.html

La judicialització del descontentament social

La criminalització de la persona que dissenteix o protesta per part dels responsables polítics i la seva detenció per part dels agents de les forces i dels cossos de seguretat van tenir com a conseqüència la judicialització del descontentament social. Les persones detingudes o denunciades es van veure immerses en processos judicials que, en la major part dels casos, es van allargar durant anys, cosa que va repercutir en la seva quotidianitat com una espècie d'espasa de Dàmocles, en el que s'anomena en dret penal com a «pena de banqueta».²⁴

En aquest sentit, es poden xifrar en diversos centenars les persones que van ser detingudes, multades, processades o empresonades pel fet de participar en manifestacions o concentracions o per la seva ideologia política des de 2011 a 2015 només a Barcelona, xifra que augmenta encara més si es comptabilitza a nivell de tot Catalunya. En el treball dut a terme per Clara Camps, que s'adjunta com a Annex I i del qual s'extreuen la majoria de dades tractades en aquest informe, es fa referència a cinquanta-sis casos judicials que afecten almenys 260 persones, però n'hi ha molts més. Sigui com sigui, de l'estudi d'aquests casos se'n poden extreure algunes conclusions o tendències que s'han anat repetint durant aquests anys i que cal remarcar.

En primer lloc, que els anys de 2011 a 2015 han estat marcats per una gran mobilització social en forma de manifestacions i concentracions que van ser contestades amb mesures durament repressives, especialment els dos primers anys. En aquest context, la vaga general del 29 de març de 2012 va implicar un gran salt qualitatiu en la persecució i el control d'activistes, en especial amb l'adopció de mesures cautelars de persones detingudes en context de protesta. Ja fos pels discursos per part de responsables polítics o pels missatges alarmistes als mitjans de comunicació, pel contingut dels atestats policials amb expressions com «guerra urbana» o per directrius polítiques concretes, el cert és que, per primera vegada en un context d'aquest tipus, el Ministeri Fiscal va sol·licitar l'adopció de presó provisional o l'aplicació de mesures com ara la prohibició d'acudir a manifestacions o concentracions de caràcter «polític». Algunes d'aquestes mesures van ser acordades pels jutjats d'instrucció

24 Aquesta expressió fa referència a l'escarni i a la humiliació que implica el fet de veure's immers en processos judicials, molts d'ells sense base legal suficient, però amb un valor estigmatitzant representat amb el «banc» dels acusats en què s'asseuen durant el judici.

corresponents i, per tant, a part de les sis persones empresonades que ja s'han esmentat, moltes altres van ser obligades a presentar-se davant les autoritats judicials una vegada per setmana, cada quinze dies o mensualment durant anys. En alguns casos, fins i tot se'ls va prohibir acudir a «qualsevol manifestació pública o concentració reivindicativa a la via pública a qualsevol poble o ciutat de Catalunya». A partir d'aquest moment, la sol·licitud (i l'adopció) d'aquest tipus de mesures es va recrear en altres ocasions, com ara en els fets de Can Vies el 2014 o en els casos de Pandora i *Piñata*. En ocasions, els recursos interposats per part de les defenses va implicar-ne l'aixecament per part de l'Audiència Provincial, que va considerar-les no necessàries (o massa severes), però en moltes altres es van mantenir durant llargs períodes de temps.

En segon lloc, tant la Generalitat de Catalunya (el Departament d'Interior) com l'Ajuntament de Barcelona²⁵ es van personar de manera sistemàtica als processos judicials relacionats amb desordres públics en manifestacions, mal-

Tant la Generalitat de Catalunya com l'Ajuntament de Barcelona es van personar de manera sistemàtica als processos judicials relacionats amb desordres públics en manifestacions, malgrat que en molts no hi havia ni béns ni agents de cap d'aquestes institucions danyats o lesionats.

grat que en molts no hi havia ni béns ni agents de cap d'aquestes institucions danyats o lesionats. Aquesta és una dada important, ja que en els casos en què sí que n'hi ha, la institució en qüestió té la consideració de perjudicada i, per tant, legitimació per personar-se al procés. Quan, en canvi, es tracta de delictes en què no hi ha un perjudicat concret, la legitimació és més que qüestionable, ja que el suposat interès públic afectat ja està representat amb la figura del Ministeri Fiscal. Concretament, en els casos analitzats, un 72,44% de les persones van ser acusa-

des per una o altra administració o per ambdues al mateix temps. Això va tenir repercussió directa en els escrits d'acusació, ja que en un 26,76% dels casos, les acusacions formulades per aquestes institucions eren superiors a les del

25 L'any 2015, amb el canvi de responsables polítics al consistori barceloní, l'Ajuntament de Barcelona es va retirar de tots els casos en què estava personat com acusació particular o popular. Al seu torn, la Generalitat es va retirar d'alguns dels casos degut a la pressió política i social, però a dia d'avui segueix personada en moltes causes relacionades amb desordres públics.

Can Vies. Pedro Mata / Fotomovimiento

Ministeri Fiscal, que ja eren altes de per si. Sense tenir en compte la despesa de diners públics que implica en advocats i procuradors el fet que l'administració es personi en assumptes d'aquest caire. És per això que les defenses van recórrer també de manera sistemàtica aquest tipus de personacions i van aconseguir així expulsar les administracions dels processos judicials en molts dels casos, malgrat que no van aconseguir-ho en molts d'altres (en funció del criteri de la secció corresponent de l'Audiència Provincial de Barcelona, que no és unànime). En tot cas, personar-se en els casos de protesta social o no responia clarament a criteris polítics, cosa que es demostra pel fet que la Generalitat decidís no personar-se en casos de corrupció en què sí que apareixia com a perjudicada, com per exemple el cas relacionat amb el Palau de la Música, contra els confessos Fèlix Millet i Jordi Montull, o pel fet que, des de l'any 2015, tant una institució com l'altra s'hagin retirat de la majoria d'aquests processos, precisament pels canvis polítics que han tingut lloc en major o menor mesura en ambdues institucions, sense que això hagi implicat un impuls menor dels assumptes per part dels tribunals.

Cal esmentar, de tota manera, que el fet de personar-se a aquest tipus d'assumpes no era una novetat, ja que ja s'havia fet en anteriors ocasions, per exemple, en els casos derivats de la vaga general del 29 de setembre de

2010, amb el diputat Joan Saura al capdavant de la Conselleria d'Interior. De tota manera, no s'havia fet de forma tan sistemàtica com a partir de l'any 2012.

En aquest sentit, ja fos per part del Ministeri Fiscal o per part de les administracions públiques, la tendència observada és que es tracta d'escrits d'acusació de màxims. Durant el període de 2011 a 2015, i tenint en compte només els vint-i-nou casos en què es coneix l'escrit d'acusació del Ministeri Fiscal, la suma d'anys de presó sol·licitada per aquest òrgan arriba a la xifra astronòmica de 437, i quaranta-un mesos. Si les xifres de tots els casos de repressió de la protesta estiguessin disponibles segurament serien molts més. Cal tenir present que els delictes pels quals es tendeix a acusar són de danys (sigui en la modalitat de danys continuats o de danys amb incendi), de desordres públics, d'atemptat o de resistència a l'autoritat o relacionats amb haver participat en piquets informatius en dies de vaga general (qualificat en els escrits d'acusació com a delicte contra els drets dels treballadors i fins i tot com a coaccions, malgrat que no es coneix cap condemna per aquest delicte en relació amb aquests fets en els casos analitzats). En alguns casos hi ha hagut faltes o delictes de lesions, però no és ni de lluny una cosa habitual. És a dir, que aquests centenars d'anys sol·licitats ho són per fets que, d'haver ocorregut, no han tingut una afectació greu en la integritat física de cap persona, sinó només en béns materials.

Malgrat aquestes peticions elevadíssimes, cap dels casos analitzats s'ha traduït, a data d'avui, en un empresonament de les persones encausades un cop dictada la sentència. De fet, en més de la meitat de les ocasions la sentència ha estat absolutòria. I en les que hi ha hagut condemna, la pena o ha estat inferior als dos anys o ha estat de multa o d'un altre tipus, però no ha implicat l'ingrés a la presó.²⁶ En total, de moment, la suma d'anys imposats és de quaranta-vuit anys i sis mesos en primera instància (i arriba fins als setanta-dos anys i sis mesos si s'hi afegeix la condemna a vuit persones per part del Tribunal Suprem en el cas d'Aturem el Parlament).

La diferència entre les peticions i les resolucions judicials finals és evident i molt clara, cosa que ens porta a treure diverses conclusions o a plantejar

26 D'acord amb el Codi Penal, en els casos en què la pena privativa de llibertat no sigui superior als dos anys i la persona no tingui antecedents penals, entre d'altres requisits, la pena pot quedar en suspens durant un període que fixa el jutjat i que va de dos a cinc anys. Això implica que durant aquest període de temps la persona no ingressa a la presó. Després que hagi passat aquest temps, i si la persona no ha estat condemnada de nou, la pena es considera extingida.

algunes reflexions. La primera és que en més de la meitat dels casos, el relat policial no ha estat demostrat; de fet, s'ha arribat fins i tot a demostrar el relat contrari en algunes ocasions. Això genera dubtes sobre la diligència amb què es duen a terme les detencions i els atestats policials corresponents. En nombroses ocasions, s'ha denunciat l'arbitrarietat amb què s'ha detingut a manifestants, en el context de càrregues policials de dispersió; és a dir, en contextos molt confusos. Aquest element, d'una extrema gravetat, i l'elevat nombre de persones detingudes, sembla indicar que l'objectiu de les detencions és la desmobilització en si o fins i tot una demostració de força per part dels responsables policials.

La segona conclusió és que, en cert sentit, molts jutges i tribunals han actuat com a fre o garantia per a l'onada criminalitzadora que provenia de la resta de poders públics. Desafortunadament, això no es pot afirmar en molts altres casos, però el fet que més de la meitat de sentències analitzades siguin absolutòries significa que ha prevalgut el respecte a principis bàsics com ara la presumpció d'innocència i *in dubio pro reo*²⁷ i a la resta de drets i garanties que s'han d'aplicar en la jurisdicció penal. Així mateix, fins i tot en els casos en què hi ha hagut condemna, les penes que finalment han estat imposades a les trenta-cinc persones condemnades no han implicat un ingrés a la presó, ja que són menors a dos anys.

Potser és precisament per aquesta funció de garantia que hi ha hagut un reforç especial per part del govern central a l'hora d'aprovar reformes legisla-

L'objectiu de les detencions és la desmobilització en si o fins i tot una demostració de força per part dels responsables policials.

Concentració Aturem el Parlament.

Ramón / Fotomovimiento

27 El principi *in dubio pro reo* està íntimament relacionat amb la presumpció d'innocència que ha d'imperar al dret penal i implica que, en cas de dubte dels jutges o tribunals, aquests sempre s'han de decantar a favor de la persona acusada, el reu.

tives que, d'una banda, traguessin poder de decisió a jutges i tribunals (com la «Llei Mordassa» o la proposta de reforma de la Llei d'Enjudiciament Criminal, que pretén atorgar la instrucció al Ministeri Fiscal) o que, d'altra banda, impliquessin un augment de les penes (com el Codi Penal). Aquestes són qüestions que tractarem al capítol següent.

Aturem el Parlament és un cas a part, en què malgrat que en primera instància l'Audiència Nacional va absoldre totes les persones acusades (fins a vint), el Tribunal Suprem va revisar-ne la sentència en sentit negatiu i va condemnar vuit persones a tres anys de presó per un delictes contra les institucions de l'Estat. El fet que el Tribunal Suprem condemnés en segona instància sense ni tan sols haver escoltat les persones acusades ha estat objecte de recursos d'empresament davant el Tribunal Constitucional per vulneració de drets fonamentals i també d'una demanda davant el Tribunal Europeu de Drets Humans. Ara per ara, no hi ha hagut sentència de cap d'ambdues instàncies.

Capítol 2

Expansió del dret penal i punitiu

Primeres reaccions a l'extensió de la protesta.
Adaptació de les polítiques d'ordre públic a un escenari de «guerra» contra la dissidència.

Evolució i canvis en la normativa policial

La normativa policial catalana mostra clarament el procés d'«adaptació» a les noves realitats. La utilització d'armes i eines d'ús policial en el cos de Mossos d'Esquadra van ser regulades per la Instrucció 4/2008, d'11 de març, que inclou:

- Defensa o bastó policial.
- Defensa o bastó extensible.
- Defensa elèctrica.
- Esprais de defensa.
- Manilles i brides.

Uns mesos després, el juny d'aquell mateix any, es va dictar la Instrucció 8/2008, de 13 de juny, que modificava l'anterior i incorporava les armes d'ús policial destinades al «control de masses», que són, en aquest cas, les «armes destinades a la impulsió i projecció de pilotes de goma, artefactes fumígens i lacrimògens».

En aquesta instrucció també s'hi modifiquen els usos del bastó policial i se n'agrega un de nou a les «actuacions relatives al restabliment de l'ordre públic», cosa que mereix una anàlisi si tenim en compte quins eren els usos ja previstos:

- Guardar la distància de seguretat.
- Realitzar una reducció, projecció, premsa o luxació.

- Aturar cops.
- Autoprotecció.
- Controlar i/o conduir una persona, aplicant un control de luxació.

Segons la normativa, el bastó policial és una eina que té per finalitat principalment la defensa personal (distància de seguretat, aturar cops, autoprotecció) i que també pot facilitar, per la seva rigidesa, l'aplicació de tècniques de reducció física (premsa, control de luxació, etc.), actuacions tècniques molt concretes. El fet d'afegir-ne un ús que impliqui «actuacions relatives al restabliment de l'ordre públic» planteja el dubte de quines són les accions en què podria ser usat, ja que la norma no n'inclou més precisions.

Si seguim amb l'evolució de l'armament, el canvi següent es va produir el 2012, poques setmanes després de la vaga general de 29 de març de 2012, en què es van fer servir gasos lacrimògens per primera vegada des de les manifestacions antiglobalització dels anys 2000 i 2001. La Instrucció 8/2012, de 26 d'abril, afegeix, doncs, els «artefactes lacrimògens, fumígens i esprais OC» com a específics per al «control de masses», tant per «reduir les capacitats» com per «marcar les persones per poder identificar-les amb posterioritat». Aquest últim punt mostra una nova variació en el desplegament: la «necessitat» d'identificació. Les identificacions a través d'aquestes marques difícilment aporten cap element a banda del fet de situar una persona en una zona determinada, sense cap capacitat de vinculació amb algun fet irregular o delictiu, però sí que col·laboren a associar el manifestant amb algú que ha de ser perseguit.

Si bé a partir d'aquest moment el model d'actuació policial²⁸ pot haver passat a la incapacitació estratègica,²⁹ el discurs que comença també enfocat als

28 Es diferencien tres models teòrics d'actuació policial en gestió de conflictes a l'espai públic, que es correlacionen amb moments històrics. Primer sorgeix el de força intensificada, amb un ús elevat de la força i sense tolerància al desordre. Després la gestió negociada, que es caracteritza per: a) exercici prioritari de drets i garanties, b) alta tolerància al desordre, c) ús elevat de la comunicació, i d) detencions i ús de la força com a últim recurs. I, per últim, a partir de 2000 comença, en general, a aplicar-se el d'incapacitació estratègica, que planteja a) drets, tolerància al desordre i comunicació: selectives, i b) ús de la força selectiu i menys letal (veure BLAY, Ester. «El control policial de las protestas en España». *InDret, Revista para el análisis del derecho*, 2013, núm. 4, pàgs.1-32). Normalment no s'apliquen aquestes penalitzacions, però serveixen per analitzar tendències.

29 CAMPS CALVET, Clara i VERGÉS BOSCH, Núria. «De la superación del miedo a protestar al miedo como estrategia represiva del 15m». *Athenea Digital*, 2015, vol. 15 núm. 4, pàgs. 129-154.

«violents» com a individus particulars i en un percentatge minoritari, que podrien «habilitar» l'actuació policial, deriva finalment en la penalització discursiva i legal del mer exercici de la dissidència, tal com ho recullen els canvis normatius que analitzarem més endavant.

El terme utilitzat sempre a les instruccions policials és «control de masses»; la idea de controlar hi és sempre present des de l'inici, i es farà encara més evident a l'informe *La gestió de l'ordre públic a Catalunya*,³⁰ en què s'analitzen els comportaments erràtics als quals les masses poden portar els individus, les intencions «ocultes» dels col·lectius «revolucionaris» i la necessitat de control que això suposa.

Així, l'informe diu:

«L'objectiu d'aquests col·lectius no és altre que dur a terme la seva "lluita contra el sistema" aprofitant la conjuntura econòmica i social actual mitjançant mobilitzacions transversals i multitudinàries. Segons aquests col·lectius, cal atacar les institucions financeres, el poder polític, els sindicats majoritaris i les forces i cossos de seguretat que acusen de ser els responsables de l'actual situació de greu endeutament i de mantenir un sistema polític i econòmic. (...)

La intenció és radicalitzar les manifestacions i provocar enfrontaments amb la policia per generar la sensació de l'existència d'una "repressió policial gratuïta", creant afinitat amb les tesis antisistema. (...)

La perspectiva pels propers anys apunta a la intensificació de la ingèrència dels col·lectius revolucionaris en els moviments socials que podria augmentar la capacitat de fractura social i el grau d'incidència en la seguretat pública, generant situacions de violència al carrer similars als succeïts a Itàlia o Grècia en els darrers temps».

L'Informe ja proposava, com a conseqüència d'aquest diagnòstic, l'enduriment de penes i la modificació de la Llei de Seguretat Ciutadana per tenir un marc sancionador més ampli, elements que posteriorment recollirien els canvis legislatius de l'any 2015.

De tota manera, l'*Informe 2013-2014 sobre la seguretat a Catalunya*, elaborat també pels Mossos d'Esquadra, indicava que «si es té en compte l'increment de les reunions i manifestacions, es pot concloure que la immensa majoria

30 Mossos d'Esquadra. *La gestió de l'ordre públic a Catalunya*. 2013

tenen lloc de manera pacífica i sense aldarulls», cosa que contradiu les al·legacions anteriors a un increment de la violència.

La vaga del 14 de novembre de 2012 suposa un punt i a part en les respostes a les manifestacions a Catalunya,³¹ en part pel cas Ester Quintana, del qual ja hem fet esment al capítol anterior i que veurem també en el

capítol següent. Gràcies a la pressió de moviments socials, en especial als col·lectius Stop Bales de Goma i Ojo con tu Ojo, el qüestionament sobre l'ús de les bales de goma per part dels cossos policials es va traslladar al Parlament català. D'aquesta manera, el 2013 es va crear al Parlament de Catalunya la Comissió d'Estudi dels Models de Seguretat i Ordre Públic i de l'Ús de Material Antiavalots en Esdeveniments de Masses. El 18 de desembre de 2013 es van aprovar les conclusions d'aquesta comissió per part del ple del Parlament,³² es què es prohibia l'ús de pilotes de goma i se n'ordenava la substitució per altres armes a partir de l'1 d'abril de 2014, i es reconeixia la responsabilitat objectiva de la Generalitat de Catalunya en tots els casos en què l'ús d'aquestes hagués causat lesions en la integritat física. Així mateix, es va fixar com a criteri l'ús de munició no letal i canons d'aigua en «situacions greus d'exercici de la violència o en què hi hagi un risc imminent per a la integritat física o la vida dels ciutadans i dels agents de policia, o si es produeix una important destrucció de béns». La comissió va fixar alguns límits i va fer nombroses recomanacions sobre un model mixt que prioritzés la mediació, la necessària identificació

31 En paraules de David Fernández: «S'ha deixat enrere un cicle que es podria resumir en quatre declaracions: "Anirem més enllà de la llei" (Felip Puig, maig de 2011); "Atonyinaríem fins i tot Gandhi" (Sergi Pla, Comissari General de Recursos Operatius); "Els perseguirem (...) com a rates de claveguera, (...) o en una assemblea (...) o darrere d'una cadira d'universitat" (David Piqué, actual comissari general territorial, en el discurs oficial del Dia de les Esquadres), o "O generem pànic o no els traiem d'aquí" (Manel Hermida, responsable de la Brigada Mòbil, en la càrrega indiscriminada contra el 15-M a la plaça de Catalunya)» (<https://www.diagonalperiodico.net/libertades/23631-fin-balas-goma-es-victoria-movimientos.html>).

32 Resolució 476/X del Parlament de Catalunya, per la qual s'aproven les conclusions de l'Informe de la Comissió d'Estudi dels Models de Seguretat i Ordre Públic i de l'Ús de Material Antiavalots en Esdeveniments de Masses. 18/12/2013

dels efectius, la formació i la rendició de comptes. Així com la incorporació de les recomanacions del Comitè Europeu per a la Prevenció de la tortura.

D'aquesta manera, la Instrucció 11/2014, de 30 d'abril, va deixar «sense efecte l'autorització de l'ús de pilotes de cautxú o pilotes de goma regulada en la Instrucció 16/2013, de 5 de setembre», sense més precisions o

revisions sobre l'ús d'armes amb munició no letal. En aquesta Instrucció ja s'havia incrementat el catàleg d'armes amb els «camions llançadors d'aigua» amb l'objectiu del «control i dissolució de grans concentracions». A aquests se'ls afegeixen els «dispositius acústics de llarg abast» (canons de so) per «garantir la comunicació de missatges a gran distància i per a la dissolució de grans concentracions de persones».

Transformacions en el marc legislatiu. La seguretat de l'Estat en contraposició a la de la ciutadania³³

Fer necessàries les reformes

En l'àmbit estatal, i en consonància amb el que passava a Catalunya, el govern *necessitava* una legislació que limités més l'exercici del dret de reunió mentre aprofundia en la política de retallades. D'aquesta manera, intentaven aportar legitimitat social a partir de l'apel·lació al manteniment de l'ordre, de la seguretat i de la tranquil·litat ciutadanes, al·legant un increment de la percepció de la inseguretat. Si bé és cert que el problema de la inseguretat ciutadana no

33 Part de l'anàlisi duta a terme en aquest apartat i les cites estan desenvolupades a: MORALE, Lucía i SAMANES, Cecilia. «Democracia y seguridad. ¿Hacia quién/es van dirigidas las leyes? El caso argentino y el español». *XII Congreso Español de Sociología. Grandes transformaciones sociales, nuevos desafíos para la sociología*. Gijón, 2016.

era una preocupació de la població en general, ubicada, amb un 2,2%, molt més enrere que l'atur (78,6%), la corrupció (48,5%) i els problemes d'índole econòmica (24,9%),³⁴ també ho és el fet que la sensació de disgust amb la inestabilitat (producte, en gran part, del desbaratament del nivell de vida) i cert

Intentaven aportar legitimitat social a partir de l'apel·lació al manteniment de l'ordre, de la seguretat i de la tranquil·litat ciutadanes, al·legant un increment de la percepció de la inseguretat.

temor per la successió d'atemptats terroristes en diferents ciutats europees des de 2011, que va augmentar després dels atemptats de París de 2014,³⁵ eren factors propicis per a la incidència d'aquest discurs.

En aquest context, la reivindicació de tranquil·litat i d'estabilitat anava guanyant força i, per tant, era senzill associar «radical» o «antisistema» a

conceptes negatius i identificar-los com antagonistes del «bon ciutadà» i, per tant, candidats a posar en perill la seguretat col·lectiva.

En els discursos polítics durant la discussió dels esdeveniments de l'actual Llei de Seguretat Ciutadana s'hi poden llegir, per exemple, les declaracions de la vicepresidenta Soraya Sáenz de Santamaría, que va sostenir que entén que «la llei no agradi» als que «van a les manifestacions a fer-hi altres coses», i, en ser preguntada per qui eren els que la rebutjaven, va contestar que això s'hauria de preguntar a «l'espanyol a qui li sembla bé anar a una manifestació però no que s'hi tirin pedres».

D'altra banda, l'exministre d'Interior Jorge Fernández Díaz, en resposta a la pregunta «a què atribueix que el 70% dels ciutadans la consideri molt repressiva?», va dir: «Per la situació preelectoral en què estem, amb uns partits emergents, d'extrema esquerra, radicals i en alguns aspectes antisistema, que han

34 Les dades objectives sobre la inseguretat també demostren que la taxa de criminalitat a Espanya és la més baixa d'Europa (44,8 delictes per cada 1.000 habitants). Veure les dades a: Comisión Legal Sol. «La ciudadanía como enemiga: balance tras cuatro años de represión de la protesta». Dins: BONDIA GARCIA, David (dir.); DAZA, Felipe i SÁNCHEZ, Ana (coords.). *Defender a quien defiende. Leyes mordaza y criminalización de la protesta en el Estado español*. Barcelona: Icaria, 2015, pàg. 108).

35 El 2014 un 58% de la població tenia por que es produís un atemptat a Espanya. <http://blogs.elpais.com/metroscopia/2015/02/percepcion-de-la-amenaza-yihadista.html>; Dades de 2011 a <http://www.simplelogica.com/iop/iop11003.asp>

dit que la millor Llei de Seguretat i de reunió és la que no existeix. No m'estranya que els molesti». I en la mateixa entrevista va sostenir que «l'oposició del PSOE forma part del procés de radicalització en què han entrat pels pactes als quals han arribat després de les eleccions del 24 de maig».

A les expressions als carrers s'hi començaven a sumar la institucionalització de moviments socials i nous partits ciutadans que havien anat guanyant espais formals de poder, des d'ajuntaments fins a escons al Parlament Europeu o parlaments autonòmics, o en el mateix Congrés dels Diputats, i és per això que la norma havia d'avançar no només contra els que cometin accions fins ara considerades il·lícites, sinó cap a tornar il·lícites les meres manifestacions de protesta i dissidència.

40 passes enrere: censura i impunitat

La Llei 17/1976, de 29 de maig, reguladora del dret de reunió, de l'època de l'anomenada Transició, establia, després de la prohibició franquista, el requisit d'autorització prèvia per part de l'administració per realitzar reunions en llocs públics (article 5), i també permetia que les autoritats en modifiquessin el recorregut o l'horari. Posteriorment, la Constitució espanyola de 1978 va establir el reconeixement ampli del dret de reunió a l'article 21, en què eliminava expressament aquest requisit d'autorització prèvia. Després, el Tribunal Constitucional³⁶ va establir, malgrat que la Llei 17/1976 seguia vigent, que ni el legislador ni l'administració tenien facultat per exigir l'autorització prèvia. Finalment, la Llei Orgànica 9/1983, de 15 de juliol, va substituir el requisit d'autorització pel de notificació (article 3).

El 1992 es va dictar la Llei Orgànica 1/1992, de 21 de febrer, sobre protecció de la seguretat ciutadana, que va ser coneguda com la «Llei Corcuera» o «Llei de la puntada de peu a la porta» per les àmplies facultats que s'atorgaven als agents policials per introduir-se als habitatges sense autorització judicial. Algunes d'aquestes facultats van ser posteriorment anul·lades pel Tribunal Constitucional. D'altra banda, aquesta llei regulava les facultats policials i les conductes sancionades administrativament en relació amb el dret de manifestació. La Llei 4/2015, de 30 de març, coneguda com la «Llei Mordassa» (i també

36 STC 36/1982, de 16 de juny, «Jurisprudència constitucional», volum 3, octubre de 1983, F.J. 4, pàg. 448-449.

coneguda «Llei de la puntada de peu a la boca», en una paràfrasi de l'anterior «Llei Corcuera»), té per objectiu substituir la Llei orgànica 1/1992 i genera un retrocés històric que vulnera no només la Constitució espanyola sinó també els Pactes Internacionals de Drets Humans, com han assenyalat diverses instàncies internacionals. Les modificacions del Codi Penal³⁷ i la Llei de Seguretat Privada completen el nou entramat legislatiu repressiu. El nou model implica:

- Augment de la discrecionalitat en l'aplicació de la llei per part d'autoritats policials i administratives per adequar-la a les expectatives polítiques:
 - S'utilitzen termes poc precisos i ambigus,³⁸ apel·lant de manera constant a expressions com «pertorbació greu» o «alterar la seguretat», etc.
 - Es passen a l'esfera administrativa conductes anteriorment considerades faltes penals, cosa que en restringeix els mecanismes legals de defensa previstos pel dret penal. Això té implicacions directes en la presumpció d'innocència aplicable als processos penals, que se substitueix per la presumpció de veracitat dels agents als processos administratius.
 - Es tipifiquen com a infraccions les ocupacions de seus bancàries, la paralització de desnonaments o l'ocupació d'edificis en què s'hi duen a terme serveis públics, en una al·lusió clara a les protestes de la

37 Sobre aquestes modificacions, les crítiques a nivell internacional ja havien arribat amb l'avantprojecte. D'aquesta manera, el Relator Especial de les Nacions Unides sobre els drets a la llibertat de reunió pacífica i d'associació, Maina Kiai, en el seu informe de 10 de juny de 2013, va dir que mostra una preocupació sobre quins comportaments són considerats tipus delictius: per exemple, l'actual redacció «qualifica de delictes la mera resistència pacífica». D'altra banda, els considerats «delictes de desordres públics» es basen en expressions imprecises, com «actes de violència» o «incitar a realitzar accions o amenaces d'actes de violència». El Relator Especial considera que aquestes referències, a més de ser clarament desproporcionades en el segon cas, permeten un marge d'interpretació excessivament ampli. Els agreujants dels tipus delictius també són imprecisos (en el cas dels delictes de desordres públics, s'inclou com a tal el simple fet de portar un «instrument perillós»). En relació als subjectes delictius, «no el convencen els arguments pels quals s'introdueix l'autoria individual del delictes de desordres públics, ja que un acte individual difícilment pot alterar *per se* la pau pública». D'altra banda, el fet que es pugui castigar aquells que «difonen públicament missatges que inciten a la comissió de delictes d'alteració de l'ordre públic» suposa una amenaça al dret de manifestar-se pacíficament.

38 Malgrat tot, els fonaments de la mateixa llei assenyalen que cal fugir de «definicions genèriques que justifiquin una intervenció expansiva sobre els ciutadans en virtut de perills indefinits, i evitant una discrecionalitat administrativa i una potestat sancionadora genèriques».

Plataforma d'Afectats per la Hipoteca o a les marees en defensa dels serveis públics.³⁹

- Es legitima la manca de control de l'acció policial, amb què es pretén frenar les gravacions d'agents en l'exercici de les seves funcions.⁴⁰

El nou paradigma de sancions busca l'atomització dels actors, sancionar diferenciadament els rols i permetre atribuir conductes que abans eren col·lectives a un únic individu, de manera que es fomenta la pèrdua de solidaritat i la limitació de la mobilització. Les reformes sancionen:

- L'organització i la participació en manifestacions:
 - S'agreuja la sanció als qui convoquin o organitzin manifestacions.
 - Se sanciona les persones que participin en reunions espontànies o no comunicades, que a la pràctica transforma el requisit de comunicar a l'autoritat en un requeriment d'autorització.
 - S'elimina el requisit de perill per a les persones o béns en una obstaculització del tràfic i es passa a sancionar qualsevol «alteració greu a la seguretat ciutadana».⁴¹

39 Veure el dossier elaborat per la coalició Defender a quien Defiende: *Homenaje a la protesta social. Análisis de una ley inspirada en ti*. Es pot consultar a <http://defenderaquiendefiende.org/homenaje-a-la-protesta-social/>

40 Sobre aquest punt, el Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa, al seu informe de 2013, indicava que «el Comissari menciona una idea de les autoritats espanyoles proposada a finals de 2012 que tindria per objectiu "introduir restriccions addicionals al metratge, processament i difusió d'imatges, sons o dades sobre els membres de les forces de l'ordre en l'exercici de les seves funcions, en els casos en què aquestes imatges, sons o dades puguin suposar una amenaça per la seva vida o per a l'operació que estan duent a terme». Aquesta mesura soscarvia enormement el dret a la llibertat d'expressió al país. Posteriorment, l'*Informe conjunto del Relator Especial sobre los derechos a la libertad de reunión pacífica y de asociación y el Relator Especial sobre las ejecuciones extrajudiciales, sumarias o arbitrarias acerca de la gestión adecuada de las manifestaciones* indica que «els estats haurien de prohibir en la seva legislació tota interferència amb la gravació d'una reunió i, entre altres coses, la confiscació o el deteriorament dels equips, a no ser que s'emeti una ordre judicial quan un jutge consideri que té valor de prova».

41 Aquesta regulació implica fins i tot la negació de la jurisprudència prèvia del Tribunal Constitucional, que va establir concretament que «l'únic límit que l'article 21.2 de la Constitució espanyola estableix per al dret de reunió és l'existència de "raons fundades d'alteració d'ordre públic, amb perill per a persones o béns". L'exercici del dret a reunió en un lloc de trànsit públic provoca una restricció natural del dret a la llibertat de circulació dels ciutadans

- El desordre públic deixa de ser un delictes que requereix la participació de diverses persones i passa a poder-se cometre individualment.
- L'expressió de la dissidència:
 - Se sanciona les persones que difonguin a les xarxes socials una convocatòria a una manifestació en què després s'hi hagin provocat disturbis o de la qual no s'hagi informat les autoritats.⁴²
 - Se sanciona produir una «pertorbació greu» quan aquesta ocorre en manifestacions «davant de les seus del Congrés dels Diputats, del Senat i de les assemblees legislatives, encara que no estiguessin reunides», un dels responsables principals de reformes i retallades aplicades en aquests últims anys.
 - S'amplien les conductes que es consideren vinculades al terrorisme.⁴³

no manifestants que no poden deambular i circular lliurement pel trajecte i durant la celebració de la manifestació, però aquesta restricció, en vista de l'article 21.2, no legitima per si sola l'autoritat a prohibir la reunió pacífica, sinó que caldrà que aquesta reunió en lloc de trànsit públic alteri la seguretat ciutadana i posi en perill la integritat de les persones o dels béns. A LÓPEZ GONZÁLEZ, José Luis. «El derecho de reunión y manifestación en la jurisprudencia del Tribunal Constitucional». *Revista de Estudios Políticos (Nueva Época)*, 1997, núm. 96, pàg. 191.

42 En l'Informe elaborat per Nils Muižnieks, Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa, després d'haver visitat Espanya del 3 al 7 de juny de 2013 s'estableix que: «L'últim esborrany del projecte de llei sembla fer referència a la convocatòria de manifestacions a través de mitjans de comunicació social. Comporta el risc de limitar la llibertat d'expressió i de reunió pacífica, segons la manera com s'interpreti la noció de pertorbació de l'ordre públic i la determinació de la intenció dels que inciten presumptament a pertorbar l'ordre públic. La vaguetat d'aquesta disposició podria conduir, de fet, al fet que se sancionin les declaracions i opinions expressades abans dels disturbis públics, cosa que seria incompatible amb les normes internacionals sobre la llibertat d'expressió i amb la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans». Es pot consultar l'Informe aquí: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstranetServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2356738&SecMode=1&DocId=2056532&Usage=2>

43 A la pràctica, això ha comportat abusos i aplicacions absurdes però molt greus. Per exemple, detenir i processar per «enaltir el terrorisme» persones que, en una obre de títol, mencionin la paraula ETA, i l'actuació d'un policia corrupte inculcant falsament un ciutadà. Es pot consultar la notícia al respecte aquí: http://ccaa.elpais.com/ccaa/2016/02/06/madrid/1454764177_306422.html; http://politica.elpais.com/politica/2016/02/14/actualidad/1455452053_468489.html

A més, atès que els delictes contra la corona estan inclosos entre els vinculats al terrorisme, el que calumnii qualsevol membre de la família reial i, per tant, «alteri greument la pau pública»

- La defensa d'altres i fins i tot l'amenaça d'actuar:
 - S'inclouen nous criteris d'agreujament de les sancions fins a arribar a les simples amenaces de dur a terme actes de violència.
 - Se sancionen «actes d'obstrucció» a qualsevol autoritat, treballador públic o corporació oficial en l'exercici de les seves funcions o el compliment o l'execució d'acords o resolucions administratives. Pensada principalment per impedir la solidaritat amb els milers de persones desnonades.⁴⁴
 - Es modifica l'exigència que la resistència a l'autoritat sigui activa i passa a ser suficient la resistència passiva.

(de nou, concepte indefinit) pot ser processat per terrorisme, i ja hi ha antecedents d'això, com l'exemple d'una persona que, a Twitter, va publicar «Algú li pot clavar un tret a la nuca de la infanta?» i que va ser condemnada a un any de presó. Veure per exemple la següent notícia: <http://www.europapress.es/nacional/noticia-condenado-ano-carcel-pedir-twitter-pegarle-tiro-nuca-infanta-porfis-20160112105424.html>

44 Veure, per exemple, http://www.eldiario.es/galicia/Condenado-desahuciar-anciana-alter-ar-seguridad_0_323368524.html

Capítol 3

Violència institucional en el context de manifestació

La via del pànic desmobilitzador (27-M i altres operacions policials)

Com ja s'ha esmentat, el 15 de maig de 2011 va començar un cicle de protestes en el conjunt de l'estat espanyol que va ser reproduït a la plaça de Catalunya de Barcelona i a nombrosos barris i poblacions de Catalunya. Després d'anys de crisi econòmica i de polítiques d'austeritat, la població va decidir exercir el seu dret de reunió i de manifestació d'una manera àmplia i innovadora i va seguir l'exemple de mobilitzacions prèvies que havien tingut lloc a l'àrea del Mediterrani.

Una de les incògnites principals era veure quina seria la reacció del govern català a una expressió de protesta que comptava amb un gran suport social i que havia decidit convertir una de les places més cèntriques de Barcelona en un campament i àgora permanent des de la qual es van anar construint aliances que posteriorment es convertirien en col·lectius i organitzacions que segueixen en actiu.

El 27 de maig de 2011 es va dur a terme una operació conjunta entre la Guàrdia Urbana de Barcelona i els Mossos d'Esquadra que va intentar desallotjar, sense èxit, la concentració política en forma d'acampada que tenia lloc a la plaça de Catalunya des de feia dues setmanes. Aquesta operació va ser retransmesa en directe a través de diferents canals de televisió i va causar un fort rebuig social. En els canals

interns de comunicació dels Mossos d'Esquadra, als quals es va tenir accés per mitjà del procediment penal que es va obrir amb posterioritat, un caporal va donar una ordre que marcava el tipus d'operació que van realitzar: «O generem pànic o no els traiem d'aquí». Generar pànic a milers de persones que eren a la plaça i a centenars de milers que seguien el que passava a la televisió o a les xarxes socials. L'operació, i també les que van haver-hi posteriorment, pretenien generar el pànic de manera àmplia entre la població amb l'objectiu d'«instaurar de nou la por al sistema», en paraules literals del conseller Felip Puig, i, d'aquesta manera, frenar les fortes mobilitzacions que estaven tenint lloc.

Aquest paradigma de buscar la desmobilització a través de l'expansió de la por es va repetir poc temps després en un intent de frenar un desnonament. Era un moment en què s'estava fent extensiva l'organització ciutadana per evitar o endarrerir, a través de la desobediència civil, els desnonaments i per obligar les entitats bancàries, els grans propietaris i el govern a negociar i a buscar solucions per evitar el sobreendeutament de les famílies i per aconseguir-los una sortida habitacional. En aquest context, més de cent agents antidisturbis van decidir realitzar el desallotjament d'una família que vivia al carrer Andrade número 22 del Clot, malgrat que més de cent persones s'havien concentrat a la porta de l'habitatge. L'actuació policial, fàcilment evitable si s'hagués acudit a l'immoble un dia en què no hi hagués hagut tantes persones concentrades, va buscar generar la sensació que la desobediència civil no pot ser un camí per frenar desnonaments. En aquesta operació, els agents de la Brigada Mòbil van lesionar moltes persones en un context en què hi havia participants de totes les edats. En un primer moment, de fet, van buscar desallotjar totes les persones que hi havia davant del portal a través d'una càrrega policial indiscriminada molt violenta. Posteriorment, davant del fracàs d'aquest mètode, van

canviar el mecanisme pel de l'extracció individualitzada de totes les persones que hi havia. L'estupor va arribar en el moment en què van decidir procedir al desnonament i van entrar per la finestra del domicili, en què hi havia el matrimoni amb el seu fill menor. El missatge que es va difondre era clar per a tothom qui s'oposés als desnonaments. Per sort, gràcies al fort suport social amb què ha comptat el moviment antidesnonaments, la tendència de les intervencions policials ha anat canviant.

De tota manera, la gestió de la mobilització de masses a través de la generació de pànic es va anar reproduint en diferents mobilitzacions massives en què es va poder detectar com l'objectiu de l'operació, pel seu disseny i desenvolupament, anava més enllà de controlar l'ordre públic. A continuació n'esmentem alguns exemples:

- **1 de maig de 2012.** L'operació policial desplegada va generar una situació poc habitual prèvia a les mobilitzacions socials. Es van instal·lar punts de control a tots els accessos al lloc en què havia de començar la mobilització, en què es va detectar una actitud especialment agressiva per part dels agents, amb molta tensió.⁴⁵ La manifestació va ser custodiada per agents antidisturbis i per grups nombrosos d'agents de paísà amb caputxes i vestits amb «estètica antisistema», cosa que va generar una forta sensació de desconcert i de por entre els manifestants. Això va fer que moltes persones abandonessin la manifestació per por que es produís violència per part dels agents policials.
- **29 de març de 2012.** Vaga general: Almenys trenta-vuit persones van denunciar haver estat agredides a Barcelona per agents de les unitats antidisturbis dels Mossos d'Esquadra durant les mobilitzacions dutes a terme durant la jornada de vaga. Dos d'elles van perdre un ull com a conseqüència de l'ús de bales de goma. Un dels fets diferenciadors de l'operació que va tenir lloc en aquell moment va ser l'ús de màscares de gas lacrimogen de manera permanent per part dels agents de la

45 Un manifestant, David Guàrdia, va denunciar un agent de Mossos d'Esquadra per una actuació irregular i completament injustificada que va tenir lloc en un d'aquests controls. Els fets poden visionar-se en el següent vídeo, enregistrat des d'un balcó per un veí: <https://www.youtube.com/watch?v=9E3SgGal2gc&t=11s>. L'any 2017, després d'un procés judicial de cinc anys, l'Audiència de Barcelona ha dictat sentència condemnatòria contra l'agent per un delictes contra la integritat moral, condemnant l'agent a sis mesos de presó i dos anys d'inhabilitació professional.

Brigada Mòbil, cosa que ens fa entendre que buscaven una altra vegada generar un clima de pànic. De la mateixa manera, hi va haver un moment en què es van utilitzar per primera vegada en molts anys gasos lacrimògens contra els manifestants. Si bé és cert que en aquesta mobilització hi va haver un gran nombre de desordres públics, també ho és el fet que el tipus d'intervenció realitzada pel cos de Mossos d'Esquadra seguia el mateix patró que tendia a generar pànic i por entre els manifestants.

- **14 de novembre de 2012.** Vaga general: Almenys sis persones van denunciar agressions greus per part d'agents antidisturbis. Els incidents principals van estar focalitzats sobretot a la zona que rodejava la comissaria de Via Laietana. De tota manera, es va realitzar un dispositiu que, en lloc de dedicar-se a dissoldre la concentració, va generar una sensació important de caos i d'acorralament entre els manifestants. A tall d'exemple, destaquen les condicions en què Ester Quintana va patir l'impacte de bala de goma. Com es desprèn de les imatges i tal com està demostrat en el procediment judicial, ella estava pujant amb diversos amics des de la plaça de Catalunya fins a Gran Via per Passeig de Gràcia en un moment en què no hi havia avalots. A mig camí, quan totes les persones presents s'estaven retirant sense causar cap tipus d'incident, diverses furgonetes van parar a la cruïlla entre la Gran Via i el Passeig de Gràcia i van carregar contra persones que simplement s'estaven retirant. A banda de la greu lesió que va patir Ester Quintana, nombrosos testimonis van expressar la sensació de pànic provocada per una operació policial que els empentava primer en direcció a un carrer i pràcticament just després carregava contra ells en direcció contrària, cosa que generava confusió, por, bloqueigs, etc. Altra vegada ens trobem amb un tipus d'operació que tendeix a generar efectes psicològics massius en lloc de buscar simplement protegir i restablir l'ordre públic.
- **30 de març de 2014.** Manifestació contra la «Llei Mordassa», Desobediència 2014: En aquesta manifestació, en què hi van participar al voltant de 10.000 persones, s'hi va dur a terme un sistema de dissolució de la manifestació que de nou podem emmarcar en el paradigma que estem analitzant en aquest capítol. Cal destacar que, posteriorment al fet que tinguessin lloc diverses situacions puntuals contra l'ordre públic, una columna de furgonetes de la Brigada Mòbil es va situar a metres escassos de la pancarta que encapçalava la marxa i va arribar a carregar contra la manifestació directament amb les furgonetes, cosa que va fer

que els manifestants haguessin de retirar-se ràpidament i precipitada del carrer. Les imatges de furgonetes que circulen a tota velocitat contra els manifestants va ser realment dantesca. A més de generar-se situacions de perill real, es va generar també una forta sensació d'abatiment i de xoc col·lectiu.

Descontrol a la Brigada Mòbil (ABM) i a l'Àrea Regional de Recursos Operatius (ARRO). Les mobilitzacions de Can Vies com a paradigma

Un altre dels fenòmens que hem pogut identificar en l'anàlisi del tractament policial de les manifestacions té a veure amb les situacions d'agressió per part d'agents dels Mossos d'Esquadra en què entenem que es dona un patró comú, que no és altre que la manca de control efectiu intern i extern de les actuacions de les unitats antidisturbis. La manca d'investigacions internes i de sancions i l'absència de mecanismes independents de monitoratge han generat una forta sensació d'impunitat als cossos policials que ha permès que es generin situacions greus de maltractament. En aquest sentit, resulta preocupant que en cap dels casos que presentarem a continuació s'hagi suspès ni tan sols temporalment els agents que hi han intervingut, tot i que en alguns casos els processos judicials es troben en un estat avançat.

Un primer obstacle de la rendició de comptes és la falta d'identificació dels agents en aquest tipus d'operacions. Efectivament, al llarg d'aquests anys els cossos policials antidisturbis de la policia autonòmica catalana han actuat en innumerable ocasions sense complir amb la normativa que els obliga a anar correctament identificats: la Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat i el Decret 217/2008, de 4 de novembre, sobre la utilització del número d'identitat professional de la policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra. A diferència del que passava en altres països europeus, els agents de la policia autonòmica en funcions d'antidisturbis no portaven la identificació visible. La no-identificació dels agents de policia no podia tenir cap altre objec-

tiu que no fos salvaguardar la seva pròpia impunitat en situacions d'abusos, maltractaments i tortura. A partir de març de 2013 i en vista de la creixent

La manca d'investigacions internes i de sancions i l'absència de mecanismes independents de monitoratge han generat una forta sensació d'impunitat als cossos policials que ha permès que es generin situacions greus de maltractament.

crítica per part d'organitzacions de defensa de drets humans catalanes i internacionals, la Conselleria d'Interior va decidir introduir un mecanisme d'identificació específic per als agents antidisturbis. Aquest codi d'identificació, conegut com a número operatiu de la policia (NOP), és diferent de la targeta d'identificació policial (TIP), que es manté des de l'ingrés fins al final de la carrera policial. Les organitzacions de defensa de drets humans, si bé han considerat que aquesta mesura supo-

sava un avenç important en matèria de protecció de drets, l'han considerat també del tot insuficient. En primer lloc, perquè aquesta combinació binària de nombres i lletres és molt difícil de memoritzar per als ciutadans i canvia a cada operació. En segon lloc, perquè està gravada amb un material reflectant que en fa molt difícil la captura en fotografies i vídeos. I, en tercer lloc, perquè només apareix a la part posterior de l'uniforme (a l'esquena), cosa que implica que, de cara, que és la manera en què es produeixen la majoria d'interaccions, no es pugui visualitzar.

Pel que fa a les situacions de falta de control que hem esmentat abans, són remarcables algunes de les situacions que es van viure al voltant de les mobilitzacions de protesta per l'intent de desallotjament del centre social Can Vies:

- Fins a un total de quatre persones detingudes van fer referència a agressions en els trasllats policials i a una sala de la comissaria de Mossos d'Esquadra de la plaça Espanya que no se sol utilitzar amb aquestes finalitats. Una de les persones detingudes, que té problemes de salut mental, va narrar que havia estat traslladada a l'interior de la furgoneta de cap per avall mentre els agents el colpejaven i alhora l'insultaven. A causa de la seva situació delicada, aquesta persona no va arribar a denunciar els fets. Cal destacar que en altres ocasions ja s'havien detectat agressions en els trasllats realitzats per la Brigada Mòbil, cosa que fa d'aquest moment una de les situacions en què es produeix un grau més elevat de vulneració de drets en el moment de la detenció. És per això

que el Mecanisme Català per a la Prevenció de la Tortura ha sol·licitat que s'introdueixin càmeres de videovigilància a les furgonetes policials.

- Una persona va ser agredida per un agent de la Brigada Mòbil a la plaça de Sants mentre transitava amb bicicleta per una zona tranquil·la. Aquest es va apropar al cordó policial tranquil·lament i l'agent el va colpejar directament amb la defensa al cap, cosa que li va provocar una ferida sagnant a l'orella. Malgrat la claredat de les imatges aportades per un fotògraf, que mostren el cop directe al cap, l'agent no ha estat expedientat pel cos de Mossos d'Esquadra. Actualment, així i tot, aquest agent està pendent de judici per via penal, acusat d'un delictes de lesions i d'un contra la integritat moral.
- Un grup d'agents de l'Àrea de Recursos Operatius, entre els quals hi havia l'inspector d'aquesta unitat, van entrar en un portal en què s'hi havien refugiat manifestants i, tal com tots els testimonis van relatar en un procediment judicial obert, van començar a agredir les persones dins del portal de manera directa, amb cops molt forts i absolutament desproporcionats, ja que la situació no justificava aquesta intervenció. Altra vegada, cap dels agents ha estat expedientat o rellevat del càrrec, tot i que hi ha un procediment judicial obert que avança de manera sòlida.

- La nit del 28 de maig, quatre joves van ser durament agredits moments abans de ser detinguts, cosa que els va causar lesions com ara un trençament de nas, punts de sutura al cap o hematomes en diferents parts del cos com a conseqüència de l'ús de bastons policials. Malgrat que l'existència d'imatges en què es veu com un agent en concret colpeja amb la defensa policial un dels joves, que estava assegut a terra, no hi ha tampoc cap expedient sancionador contra cap dels agents. El cas es troba actualment pendent de judici contra set agents.

Només pels fets de Can Vies hi ha més d'una desena d'agents imputats pendents de judici, malgrat que no s'han fet servir correctament els mecanismes de control intern del cos de Mossos d'Esquadra. És necessari posar de manifest que la situació que es produeix a Can Vies no és excepcional però sí que és paradigmàtica, sobretot perquè té lloc precisament a causa de la manca de mecanismes

Només pels fets de Can Vies hi ha més d'una desena d'agents imputats pendents de judici, malgrat que no s'han fet servir correctament els mecanismes de control intern del cos de Mossos d'Esquadra.

interns i externs de rendició de comptes d'aquestes intervencions. El fet que els agents es cobreixin entre ells o que els superiors jeràrquics no iniciïn investigacions en casos d'aquest tipus fomenta la impunitat en què s'emparen aquestes situacions. S'ha pogut constatar com en els casos en què no existeixen bons mecanismes de control durant i amb posterioritat a aquest tipus d'intervencions en context de l'exercici del dret de

reunió i de manifestació es produeix un cert descontrol entre alguns agents de les unitats antidisturbis. Un dels casos de Can Vies és encara més greu pel fet que un dels caps de la unitat està directament implicat en els fets.

Capítol 4

Els mecanismes d'autotutela del dret de reunió i de manifestació

Aquests cinc anys han estat marcats per un canvi de paradigma en el treball antirepressiu i de defensa de drets humans a Catalunya, principalment a Barcelona.

En primer lloc, és remarcable que la creació de Rereguarda en moviment, plataforma solidària contra la repressió, nasqués sota el lema «no estàs sola».

L'amplificació de la repressió a un gran número de persones va fer que diversos col·lectius i persones decidissin generar una eina vàlida per defensar, des d'un concepte ampli, aquelles persones que fossin detingudes o agredides en una mobilització. Es volia evitar que les persones visquessin en soledat i sense garanties processals. Es va recuperar el telèfon utilitzat durant les acampades del 15-M, àmpliament difós, per poder trucar-hi en cas

L'amplificació de la repressió a un gran número de persones va fer que diversos col·lectius i persones decidissin generar una eina vàlida per defensar, des d'un concepte ampli, aquelles persones que fossin detingudes o agredides en una mobilització.

de detenció o d'agressió policial; es va organitzar un dispositiu psicojurídic i comunicatiu que pretenia donar resposta integral i urgent a les situacions que es vivien durant les mobilitzacions i, de la mateixa manera, parlar de les qüestions relacionades amb la repressió des d'una perspectiva àmplia i plural. Són canvis impregnats pel 15-M que, d'alguna manera, se sumaven a la feina

El primer pas que cal per trencar amb la impunitat o amb una situació injusta és sortir de la frustració en què en moltes ocasions ens instal·la el poder.

desenvolupada per altres col·lectius com ara Alerta Solidària o els grups de suport creats per a mobilitzacions concretes com ara la vaga del 29 de setembre de 2010 o l'1 de maig de 2011.

La segona novetat que ha sorgit aquests anys ha estat la possibilitat de començar a treballar des d'una meto-

dologia multidisciplinària que combina l'estratègia jurídica amb la comunicativa i amb la d'incidència política. També s'hi va integrant cada vegada més el treball psicosocial, sobretot en el camp preventiu. La realització de tallers per part de Rereguarda, d'U(o)RDINT i d'altres col·lectius en què s'analitza com encarar la repressió des del punt de vista emocional i comunitari s'han anat expandint. De tota manera, ja sigui per manca de mitjans o perquè encara falta molta feina per treure l'estigma de tot allò que tingui a veure amb *psico*, s'haurà de treballar encara molt per dur a terme intervencions psicojurídiques de qualitat. Es tracta d'encarar quines emocions i quins fenòmens psicològics genera la repressió i de quina manera podem fer que les persones tinguin més recursos per sortir endavant després d'haver-los viscut.

La tercera i última novetat ha estat introduir una perspectiva de treball estratègica i optimista. Processos de reparació social del dany com ara la prohibició de les bales de goma a Catalunya i l'emissió a TV3 del documental *Ciutat Morta* no tindrien explicació si moltes de les persones no haguessin treballat darrere d'ambdós casos amb fermesa i estratègia, però també des del convenciment que es podria aconseguir allò que s'estava perseguint. El primer pas que cal per trencar amb la impunitat o amb una situació injusta és sortir de la frustració en què en moltes ocasions ens instal·la el poder. Pensar que sí que es pot, també en aquest àmbit, ha portat conseqüències importants en el camí permanent de lluitar pels nostres drets i per les nostres llibertats.

En aquest context va néixer també la coalició Defender a quien Defiende, amb la necessitat de donar visibilitat a la repressió a tot l'estat espanyol, no només com a mode de difusió, sinó principalment per enfortir xarxes de treball i construir estratègies conjuntes davant d'un context de criminalitza-

ció de la protesta i dels moviments socials emparat per mesures legislatives com ara la Llei de Seguretat Ciutadana i la reforma del Codi Penal. En aquest marc, després d'anys de feina, ha nascut l'eina Malla, una plataforma o xarxa digital gestionada a partir de nodes coordinats per diferents organitzacions de cada territori que serveix per visualitzar la repressió que es viu en el marc de l'exercici dels drets de reunió i manifestació, fer-ne seguiment i connectar les persones afectades amb les entitats i col·lectius del territori que poden acompanyar-la i/o donar-hi resposta. Els diferents casos, un cop passat un procés de rigorosa verificació es publiquen a la pàgina web www.redmalla.net, per la qual cosa servirà també per veure l'impacte de la repressió i detectar pràctiques més enllà dels casos concrets.

Capítol 5

Conclusions, recomanacions i bones pràctiques

Conclusions

A mode de conclusió, es pot afirmar que durant el període analitzat la protesta s'ha criminalitzat i perseguit des dels diferents poders de l'Estat, el legislatiu, l'executiu i el judicial, en major o en menor mesura.

Per poder justificar mesures regressives en drets, llibertats i en els seus mecanismes de garantia, els poders públics construeixen un discurs estigmatitzant i criminalitzador amb l'objectiu que la societat percebi les reformes o les actuacions com a necessàries. La deshumanització de les persones manifestants, la difusió contínua d'imatges d'altercats en manifestacions sense ni tan sols mencionar el motiu de la protesta i l'intent de fer invisibles les protestes massives van precisament en aquesta direcció.

Durant el període de 2011 a 2015, hi ha hagut nombroses reformes legals que han transformat el marc legal estatal i català, cosa que ha generat un entramat legislatiu que no respecta tractats i convencions de drets humans que són legislació de compliment obligatori per part de l'estat espanyol.

En aquests anys hi ha hagut nombrosos casos molt greus d'ús desproporcionat de la força per part dels cossos policials contra manifestants que han afectat centenars de persones. Aquest fet, l'aplicació de mesures cautelars d'excepció (com ara la presó preventiva) a manifestants detinguts, les elevades

penes de presó per fets ocorreguts en contextos de protesta o en el marc de l'exercici de drets fonamentals com la llibertat d'expressió i les condemnes que pretenen exemplificar actuen com a agent generador de la por i de la desmobilització.

Recomanacions

Gran part de les recomanacions contingudes en aquest informe es recullen a *l'Informe anual del Servei d'Atenció i Denúncia en situacions de Violència Institucional (SAIDAVI)* publicat el març de 2017 per Irídia, Centre per a la Defensa dels Drets Humans.⁴⁶ A continuació en recollim les que estan relacionades amb la violència institucional exercida en el marc del dret penal i les que estan relacionades amb la protesta social.

Des del treball específic en matèria de violència institucional, en col·laboració amb altres organitzacions de la Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura, volem destacar que a l'estat espanyol no existeixen polítiques públiques en matèria de prevenció de la violència institucional. De moment no ha existit voluntat política d'abordar aquest fenomen i és per aquesta raó que la nostra recomanació principal, dirigida als organismes de la societat civil, als organismes professionals de la justícia i als partits polítics, és que és necessari implementar a nivell estatal, autonòmic i municipal plans integrals contra la violència institucional que tractin reformes legislatives i normatives imprescindibles i que apostin de manera decidida per canviar les pràctiques actuals.

A continuació passem a fer les recomanacions principals que dirigim a cada una de les administracions i dels organismes implicats, conscients que moltes d'aquestes recomanacions s'haurien de tractar de manera integral i a mitjà termini.

A. Als grups parlamentaris del Congrés dels Diputats:

- Que procedixin a la derogació urgent de la reforma del Codi Penal efectuada l'any 2015 i que deroguin la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana. I que paral·lelament s'obri un

46 L'informe es pot descarregar a l'enllaç següent: <http://iridia.cat/wp-content/uploads/Informe-2016-SAIDAVI-CAST.pdf>

procés per realitzar una reforma del Codi Penal i de la Llei de Seguretat Ciutadana anteriorment esmentats d'acord amb el garantisme penal i mitjançant un diàleg amb les entitats de defensa dels drets humans.

- Que aprovi la creació d'una comissió per estudiar les mesures eficaces per prevenir la violència institucional en què es treballi a fons la qüestió de manera suficient com per poder abordar el problema amb una perspectiva adequada.

B. Al govern de l'Estat:

- Que revisi els mecanismes i el funcionament de les unitats d'affers interns de la Policia Nacional perquè treballi amb més independència els casos que continguin denúncies o queixes en contra d'ells. A més a més, és imprescindible que aquestes unitats estiguin formades per agents formats correctament en drets humans i que se'ls proporcionin mecanismes per tenir un grau d'autonomia més alt en relació amb el cos.
- Que generi un mecanisme específic per quan una persona interposi una denúncia a un agent policial, a efectes de garantir l'atenció correcta a aquesta persona i per tal que les unitats d'affers interns estiguin al corrent de la situació.
- Que es publiquin anualment les estadístiques relatives a les situacions de violència institucional per les quals s'hagin obert investigacions internes en relació amb el número de queixes, denúncies, condemnes, sancions i tipologia de sancions.
- Que, pel que fa l'aplicació de la Directiva 2012/13/UE del dret a la informació de les persones detingudes en relació amb l'accés a l'atestat, s'estableixi:
 - Que es tingui accés a l'atestat policial, no a un resum d'aquest. La llei determina quins són els supòsits pels quals s'hi pot tenir accés o pels quals no. Per tant, la detenció ha de fonamentar-se en una raó. Els lletrats haurien de tenir, com a mínim, el mateix nivell d'informació que ha tingut l'agent per efectuar la detenció.
 - Si hi ha una part de l'atestat que pot afectar la investigació judicial, no s'hi ha de tenir accés. Aquesta, però, és una situació molt concreta (excepcional i prevista a la pròpia Directiva) que no es pot generalitzar.

C. A la Conselleria d'Interior:

- Que la Direcció General dels Mossos d'Esquadra estableixi mecanismes eficaços de relació amb les entitats de defensa de drets humans que permetin aquestes entitats complementar les polítiques públiques en matèria de prevenció de la violència institucional en el cos. En aquest sentit, es poden prendre com a exemple de bones pràctiques les veedories ciutadanes que se succeeixen en alguns països d'Amèrica Llatina com Colòmbia. L'exercici de la veedoria ciutadana contribueix a enfortir l'esfera pública i el règim democràtic, recolzant-se en la independència dels actors socials (ciutadania i organitzacions comunitàries) que vigilen, supervisen, avaluen, deliberen i fomenten la sanció social si és necessari sobre les actuacions i accions per garantir la legalitat i efectivitat en el marc del respecte dels drets humans i amb subjecció al servei dels interessos generals. Amb això, es dóna importància a la participació i es compromet a tot el personal policial amb la rendició de comptes.
- Que s'estableixi un mecanisme de denúncia de situacions de violència institucional específic per a la ciutadania i per a les entitats de defensa dels drets humans que permeti que es pugui actuar de manera adequada i amb la celeritat suficient perquè la prova es pugui preservar. El mecanisme per denunciar situacions de violència institucional no ha de ser el mateix canal general que hi ha per a denunciar la resta de situacions, ateses les especificitats que envolten aquest tipus de situacions.
- Que es creï un equip especial d'investigació quan es produeixin casos de violència institucional especialitzat en drets humans que treballi en el si de la Divisió d'Afers Interns i que porti a terme les funcions de policia judicial davant de delictes relacionats amb la matèria. A més a més, que es doni una major independència a la Divisió d'Afers Interns del cos.
- Que es revisin els protocols de sanció i de presa de mesures cautelars en casos de situacions de violència institucional per assegurar que, en els casos en què existeixin indicis clars d'una mala praxi policial o de la comissió d'un delictes, l'agent no continuï exercint la seva feina des del mateix lloc i amb la mateixa normalitat.
- Que es publiquin anualment les estadístiques relatives a les situacions de violència institucional per les quals s'hagin obert investigacions internes en relació amb el número de queixes, denúncies, condemnes, sancions i tipologia de sancions.

D. A l'Ajuntament de Barcelona:

Al ple:

- Que es derogui l'Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana i se substitueixi per una normativa que gestioni l'espai públic des d'una perspectiva no exclusivament punitiva i que posi èmfasi en la mediació i en el respecte als drets humans.

A l'equip de govern:

- Que el Comissionat de Seguretat perfeccioni els mecanismes de relació amb les entitats de defensa de drets humans que els permetin complementar les polítiques públiques en matèria de prevenció de la violència institucional en el si del cos.
- Que s'estableixi un mecanisme de denúncia de situacions de violència institucional específic per a la ciutadania i per a les entitats de defensa de drets humans amb l'objectiu que es pugui actuar de manera adequada i amb la celeritat suficient perquè se'n pugui preservar la prova. El mecanisme per denunciar situacions de violència institucional no ha de ser el mateix canal general que ja existeix, ateses les circumstàncies que envolten aquest tipus de situacions.
- Que es creï un equip especial d'investigació quan es produeixin casos de violència institucional especialitzat en drets humans que treballi en el si de la Unitat de Deontologia i d'Afers Interns i que realitzi les funcions de policia judicial per als delictes relacionats amb la matèria.
- Que es revisin els protocols de sanció i de presa de mesures cautelars en situacions de violència institucional per assegurar que, en els casos en què existeixin indicis clars d'una mala praxi policial o de la comissió d'un delictes, l'agent no continuï exercint la seva feina des del mateix lloc i amb la mateixa normalitat.
- Que es publiquin anualment les estadístiques relatives a les situacions de violència institucional per les quals s'hagin obert investigacions internes en relació amb el número de queixes, denúncies, condemnes, sancions i tipologia de sancions.

E. A la fiscalia:

- Que es creï una fiscalia especialitzada en violència institucional que supervisi tots els processos que tinguin a veure amb la violència institucional i intervingui en aquests processos de manera proactiva tot defensant els drets de les persones que hagin estat víctimes eventuais d'una situació.
- Que s'ofereixi formació específica als/les fiscals en matèria de drets humans i, en concret, en relació amb el Protocol d'Istanbul, el Manual per a la investigació i la documentació eficaces de la tortura i altres penes o tractaments cruels, inhumans o degradants, que és el primer conjunt de regles per documentar la tortura i les conseqüències que se'n deriven.

F. Al Consell General del Poder Judicial:

- Que s'ofereixi formació específica als jutges i a les jutgesses en matèria de drets humans i, en concret, en relació amb el Protocol d'Istanbul, el Manual per a la investigació i la documentació eficaces de la tortura i altres penes o tractaments cruels, inhumans o degradants, que és el primer conjunt de regles per documentar la tortura i les conseqüències que se'n deriven.
- Que s'estableixin mecanismes eficaços d'actuació i recomanacions a tots els jutjats de l'Estat per quan rebin una denúncia per una situació eventual de violència institucional que tinguin per objectiu oferir un tracte adequat a la víctima potencial i investigar els fets de manera ràpida, especialment pel que fa a la preservació de la prova.

G. A l'Institut de Medicina Forense de Catalunya:

- Que s'ofereixi formació específica als metges i a les metgesses en matèria de drets humans i, en concret, en relació amb el Protocol d'Istanbul, el Manual per a la investigació i la documentació eficaces de la tortura i altres penes o tractaments cruels, inhumans o degradants, que és el primer conjunt de regles per documentar la tortura i les conseqüències que se'n deriven.
- Que es generi una unitat específica dins de l'Institut de Medicina Forense especialitzada en el peritatge de casos de violència institucional sobre la base del Protocol d'Istanbul.

Annex 1

Dades sobre els processos judicials relacionats amb situacions de protesta en el període de 2011 a 2015 (ambdós inclosos) a la ciutat de Barcelona (els casos són revisats entre juliol i desembre de 2016)⁴⁷

Casos analitzats i persones encausades

- Es treballa amb **cinquanta-sis casos que inclouen 260 persones encausades** per haver estat denunciades o detingudes en situacions de protesta social. S'hi inclouen també els casos de repressió del moviment anarquista de la ciutat que han estat detinguts a les seves cases (i no en situacions de protesta): casos Pandora I i II i cas *Piñata*.
- Es treballa amb casos que tenen a veure amb episodis de protesta que han tingut lloc a la ciutat de Barcelona i en què hi han intervingut els jutjats d'instrucció i penals de la província de Barcelona, tot i que en alguns casos, molt concrets, hi ha intervingut també l'Audiència Nacional (cas *Aturem el Parlament*, casos Pandora I i II i cas *Piñata*).
- No s'hi han inclòs els processos judicials per ocupacions d'immobles.

47 Dades extretes de CAMPS CALVET, Clara. *Protesta, repressió i gestió neoliberal. Un estudi de cas de la ciutat de Barcelona (2008-2013)*. Universitat de Barcelona, 2016.

Mesures cautelars

- Sis presons preventives pels fets de la vaga general del 29 de març de 2012.
- Dues presons provisionals pels fets de Can Vies.
- Set presons provisionals de l'operació Pandora I ordenades per l'Audiència Nacional.
- Una presó provisional per a l'operació Pandora II ordenada per l'Audiència Nacional.
- De les setze persones que han estat en presó provisional, cinc en van resultar absoltes, una condemnada a quatre mesos i quinze dies de presó pel delictes de desordres públics i nou mesos de presó pel delictes de danys causats per mitjà d'incendi, i deu persones es troben encara amb els processos judicials oberts i en fase d'instrucció.
- A partir dels fets de la vaga general de març de 2012 es fa ús, com a mesura cautelar, de la prohibició d'acudir immediatament a manifestacions i reunions a les poblacions catalanes mentre no es dicti sentència. Són constantment recorregudes pels advocats i les advocades.

Sobre les acusacions del Ministeri Fiscal

- Dels cinquanta-sis casos judicials, quatre estan en procés d'instrucció, i el Ministeri Fiscal no ha presentat encara cap escrit d'acusació. De les 260 persones encausades (en aquests cinquanta-sis casos judicials), vint-i-quatre tenen el procés d'instrucció judicial obert, i el Ministeri Fiscal no n'ha fet encara l'escrit d'acusació.
- Dels cinquanta-sis casos judicials, onze corresponen a un judici de faltes. De les 260 persones encausades, vint-i-tres han tingut un judici de faltes i se'ls ha demanat una pena de multa.
- Dels cinquanta-sis casos judicials, nou han estat arxivats. De les 260 persones encausades en un judici, a 113 se'ls ha arxivat la causa i el Ministeri Fiscal no n'ha presentat mai escrit d'acusació. Per tant, les causes d'un 43,47% de persones han quedat arxivades, cosa que representa només un 16,07% dels casos judicials. Això s'explica perquè s'arxivien molts casos d'ocupacions d'establiments (sobretot d'entitats bancàries) en què hi ha molta gent implicada.

- Dels cinquanta-sis casos judicials, en vint-i-nou s'ha celebrat el judici i se'n coneix l'escrit d'acusació. De les 260 persones encausades, noranta-dues han tingut un judici de delictes i se'n coneix l'escrit d'acusació del Ministeri Fiscal.
- Dels cinquanta-sis casos judicials, de dos se'n desconeix l'escrit d'acusació. De les 260 persones encausades, dues han tingut un judici de delictes i se sap que n'existeix escrit d'acusació del Ministeri Fiscal, però se'n desconeix el contingut.
- Dels vint-i-nou casos en què s'ha celebrat el judici i dels quals es coneix l'escrit d'acusació i, per tant, de les noranta-vull persones que han estat acusades, les peticions de presó són de 437 anys i quaranta-un mesos de presó.
- Dels vint-i-nou casos en què s'ha celebrat el judici i dels quals es coneix l'escrit d'acusació i, per tant, de les noranta-vull persones que han estat acusades, les peticions sumen una xifra aproximada de 238.000 euros.

**Delictes i faltes
pels quals el
Ministeri Fiscal
ha presentat
acusació**

- Delicte contra les institucions de l'Estat.
 - Delicte de desordres públics.
 - Delicte d'atemptat contra l'autoritat.
 - Delicte de resistència a l'autoritat.
 - Delicte de danys.
 - Delicte contra el dret al treball.
 - Delicte contra la seguretat vial.
 - Delicte de deslluïment de béns.
 - Delicte de danys amb incendi.
 - Delicte de coaccions.
 - Delicte de tinència d'explosius.
-

Sobre les acusacions de la Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Barcelona*

* Tenir en compte que a partir del mes de setembre de l'any 2015 l'Ajuntament es retira de tots els casos.

- Es coneix que, de les noranta-vuit persones encausades, setanta-una han estat acusades per una de les dues administracions, cosa que significa que un 72,44% ha estat acusat o bé per la Generalitat de Catalunya o bé per l'Ajuntament de Barcelona, o bé per ambdues administracions.
- Es coneix que, de les noranta-vuit persones encausades, seixanta-sis han estat acusades per la Generalitat de Catalunya (en un primer moment, encara que posteriorment hagi pogut retirar-se'n) com a acusació particular o com a popular. Per tant, la Generalitat ha intervingut en un 67,34% dels casos.
- Es coneix que, de les noranta-vuit persones encausades, trenta-sis han estat acusades per l'Ajuntament de Barcelona (en un primer moment, encara que posteriorment hagi pogut retirar-se'n) com a acusació particular o com a popular. Per tant, l'Ajuntament de Barcelona ha intervingut com a acusació en un 36,73% dels casos.
- En el cas de dinou persones que han estat acusades per una d'ambdues administracions o per ambdues, la pena ha estat superior a la que el Ministeri Fiscal demanava. Per tant, el 26,76% de persones acusades han patit una acusació per part d'una de les dues administracions superior a la que demanava la fiscalia.

Delictes i faltes per les quals es presenten la Generalitat de Catalunya i/o l'Ajuntament de Barcelona com a acusació particular i popular

- Delicte contra les institucions de l'Estat.
 - Delicte de desordres públics.
 - Delicte de resistència a l'autoritat.
 - Delicte d'atemptat contra l'autoritat.
 - Delicte contra la seguretat vial.
 - Delicte de danys.
 - Delicte contra el dret al treball.
-

Sobre absolucions i condemnes

- De les vint-i-tres persones que han tingut un judici de faltes, divuit han estat absoltes, tres han estat condemnades i dues n'esperen sentència.
- De les noranta-dues persones que han passat un procés judicial acusades de delictes, quaranta han estat absoltes, trenta-cinc condemnades als jutjats de primera instància, tres n'esperen sentència i de catorze no es disposa d'informació. Per tant, els jutjats de primera instància han condemnat un 44,44% de les persones acusades i n'han absolt un 53,33%.
- Totes les persones condemnades en primera instància sumen una condemna de quaranta-vuit anys i sis mesos de presó. Cap ha entrat a la presó. Això presenta un contrast amb els 437 anys i quaranta-un mesos de presó que sumaven totes les peticions fiscals.
- Totes les persones condemnades en primera instància sumen una condemna de 8.520 euros aproximadament en pena de multa. Aquesta dada presenta un contrast amb les peticions fetes pel Ministeri Fiscal, que sumaven una xifra aproximada de 238.000 euros.
- En el cas Aturem el Parlament, es destaca que vuit persones, després d'haver quedat absoltes per l'Audiència Nacional, han estat condemnades a tres anys de presó pel Tribunal Suprem. En aquests moments, alguns casos es troben al Tribunal Constitucional i d'altres al Tribunal Europeu de Drets Humans. Mentrestant, s'ha tramitat també una sol·licitud d'indult. Això suposa que, d'una suma de quaranta-vuit anys i sis mesos de presó, passem a parlar de setanta-dos anys i sis mesos de presó.
- De les trenta-cinc persones condemnades en primera instància, només tres han quedat absoltes en segona instància, vint-i-quatre han estat igualment condemnades pels jutjats de segona instància i les altres vuit o bé no han recorregut o bé no se sap si ho han fet. Per tant, als cinquanta-dos anys i sis mesos de presó se li han de restar quinze anys de presó als quals s'havia condemnat aquestes tres persones. Per tant, ens queden trenta-set anys i sis mesos de presó.

Temps d'espera judicial

- Si tenim en compte tots els casos que han passat per un procés judicial, la mitjana de temps que les persones encausades han hagut d'esperar perquè se celebrés el judici és de dos anys i mig. Cal destacar que els judicis pel cas Can Vies fan disminuir aquesta mitjana perquè molts han estat judicis ràpids. En tot cas, encara hi ha persones que a dia d'avui segueixen esperant que se celebri el seu judici per l'episodi de vaga del 29 de març de 2012.

Dades més destacables

Disset presons provisionals com a mesura cautelar, de les quals:

- Cinc persones n'han resultat absoltes.
- Una ha resultat condemnada a cinc mesos i quinze dies de presó pel delictes de desordres públics i a nou mesos de presó per delictes de danys causats mitjançant incendi.
- Deu persones es troben encara amb els processos judicials oberts i en fase d'instrucció.

-
- Un 72,44% de persones han estat acusades o bé per la Generalitat de Catalunya o per bé per l'Ajuntament de Barcelona o bé per ambdues administracions.
 - Un 67,34% de persones han estat acusades per la Generalitat de Catalunya.
 - Un 36,73% de persones han estat acusades per l'Ajuntament de Barcelona.

-
- Les causes d'un 43,47% de persones han quedat arxivades, cosa que representa només un 16,07% dels casos judicials. Això s'explica perquè s'arxiven molts casos d'ocupacions d'establiments (sobretot d'entitats bancàries) en què hi ha molta gent implicada.
 - Les causes d'un 18,46% de persones han acabat amb absolució (ja sigui per un judici de faltes i/o de delictes).
 - Les causes d'un 14,61% de persones han acabat amb condemna (ja sigui per un judici de faltes i/o de delictes).
 - El 23,46% de persones encausades o bé tenen el seu procés judicial en fase d'instrucció, o bé estan esperant sentència o bé no es disposa d'informació sobre el cas.

- Les causes que han acabat amb condemna i absolució representen un 71,42% dels casos judicials. Per tant, tot i que hi ha menys gent implicada que en les causes arxivades, les causes que van a judici són més de les que s'arxiven.
 - Els jutjats de segona instància han ratificat la condemna dictada en primera instància en el 68,57% de les persones condemnades i només n'han absolt un 8,57%. L'altre 22,85% no ha recorregut o es desconeix que ho hagi fet.
-

- Davant d'una petició fiscal que suma una xifra aproximada de 238.000 euros en concepte de pena de multa, la suma de les condemnes és aproximadament de 8.520 euros en concepte de pena de multa.
 - Davant d'una petició fiscal que resulta en aproximadament de 437 anys i quaranta-un mesos, la suma de les condemnes és equivalent a uns trenta-set anys i sis mesos de presó.
-

Annex 2

Relació de situacions de tortura o de maltractaments conegudes per la Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura a Catalunya durant el període de 2011 a 2015 en el context de l'exercici del dret de reunió i de manifestació.

Any 2011

1. 123. **1 de maig de 2011 a Barcelona:** Durant la celebració de l'1 de maig alternatiu, es van produir diversos altercats entre manifestants i agents dels Mossos d'Esquadra, que van acabar en catorze detencions. Un dels detinguts, un home d'uns trenta anys, va resultar ferit durant la detenció i va denunciar maltractaments pels quals va patir una ferida incisocontusa al cap i nombroses contusions per tot el cos.

A banda del detingut que va denunciar maltractaments, diverses persones van resultar lesionades durant les càrregues policials, quatre de les quals (un home i tres dones) van haver de ser ateses per ferides lleus pel Sistema d'Emergències Mèdiques (SEM), segons va informar aquest servei. Una de les persones lesionades, una dona de vint-i-un anys, presentava un informe mèdic que indicava que havia patit contusions amb inflamació i equimosi a les extremitats superiors i inferiors i a la zona lumbar.

Un dels aspectes denunciats fa ser l'ús de noves armes llançaprojectils deformables de goma estrenades per la Policia de la Generalitat (que es plantegen presentar com a substitutes dels fusells llançapilotes de goma).

- 2. 142. 27 de maig de 2011 a Barcelona:** En el marc de les mobilitzacions del moviment 15-M hi va haver acampades populars a diferents places de nombroses localitats de l'estat espanyol. L'acampada de Barcelona va ser a la plaça de Catalunya, on, amb l'excusa de dur a terme una operació de neteja (i davant la presumible celebració d'una victòria del Futbol Club Barcelona en una competició internacional), es va desenvolupar una operació policial impressionant des de les set de la matinada del dia 27 de maig fins després de les dotze del mateix dia. Durant el desenvolupament d'aquesta operació, les persones que participaven en l'acampada van ser retingudes per la policia dins la plaça, al mateix temps que s'hi impedia l'accés amb cordons policials a les nombroses persones que s'hi dirigien per evitar-ne el desallotjament per mitjà de diversos cordons policials.

L'operació policial va ser mixta, amb membres de la policia local de Barcelona i de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra. A partir de dos quarts de deu del matí, davant l'enorme quantitat de gent concentrada espontàniament per protestar contra aquesta operació, membres dels Mossos van dur a terme diverses càrregues contra les persones que hi participaven, en què la brutalitat va ser freqüent i el nombre de persones afectades molt elevat. És probable que fossin diversos centenars les persones afectades amb lesions de diferents nivells de gravetat durant la intervenció dels Mossos; de fet, l'Ajuntament de Barcelona va reconèixer oficialment al Síndic de Greuges l'assistència mèdica d'urgència a vuitanta-quatre persones afectades per les intervencions policials, deu de les quals van necessitar assistència hospitalària (una amb un pronòstic greu).

Durant els fets del 27-M, es va organitzar a la plaça de Catalunya un *legal team* format per advocats barcelonins que, sense intervenir en la concentració, va desenvolupar tasques d'observació de l'actuació policial. L'informe que en van preparar, presentat el 7 de juny, testimoniava, sense fer-ne un balanç quantitatiu, la vulneració de drets fonamentals reconeguts per la Constitució espanyola com ara el dret a la integritat física i moral (article 15), el dret a l'ús de mitjans de prova que garanteixin la tutela efectiva (per manca d'identificació de tots els agents participants a l'operació, article 42), el dret a rebre o comunicar informació lliure i veraç (per dificultar la feina als periodistes, article 21), el dret de la propietat i intimitat personals (articles 33 i 18, respectivament) i el dret de reunió i de manifestació (article 21).

Una de les apreciacions més crítiques de l'informe del *legal team* és la que afirma el següent: «Durant les nostres tasques d'observació vam poder constatar que es va lesionar la integritat física d'un gran nombre de persones.

La majoria d'agressions que vam poder observar van ser en relació amb persones que o bé estaven qüestionant verbalment l'actuació dels agents o bé oferint-hi una resistència passiva, assegudes a terra amb les mans alçades o bé dempeus i estàtiques. Algunes de les persones agredides estaven allunyades dels espais coberts per la presència policial i, pel que sembla, estaven simplement observant l'evolució dels esdeveniments. Les persones afectades corresponen a un ventall d'edats diferents, però la majoria són persones joves. També és important destacar que hi va haver cops amb les defenses i maltractament d'obra cap a persones acreditades com a premsa amb el braçilet que els servia com a distintiu. [...] Les agressions practicades pels efectius policials van poder provocar lesions de gravetat, atesa la desproporció de la força feta servir, la manera d'usar-la, els mitjans utilitzats i el fet es va fer sagnar algunes persones. La gran majoria de les agressions van consistir en cops amb les defenses dels agents, algunes d'elles extensibles i, en part, metàl·liques. També es van disparar pilotes de goma amb les escopetes i diverses persones van indicar que els havien disparat des d'una distància curta. Algunes de les lesions es van produir durant les maniobres efectuades pels agents en intentar dispersar els grups de persones que estaven assegudes per evitar el pas dels camions de neteja».

El Síndic de Greuges va rebre més de 350 queixes de persones afectades per la intervenció policial del 27 de maig a la plaça de Catalunya, i hi ha la confirmació oficial de vuitanta-quatre persones ateses pels serveis d'urgència. De la valoració de l'operació policial del 27 de maig (fruit d'una investigació d'ofici, de les nombroses peticions d'intervenció, entre les quals hi ha la del Col·legi d'Advocats de Barcelona, i de queixes rebudes) se'n poden treure diverses conclusions, com ara que hi ha haver un dèficit de coordinació entre les diferents policies participants a l'operació, una mala planificació d'aquesta per cada una d'elles, una falta d'identificació sistemàtica dels policies que van participar a l'operació (tant dels Mossos d'Esquadra com membres de la Guàrdia Urbana) i, en definitiva, que a l'operació es va «utilitzar la força de manera desmesurada», i que «no es pot admetre que en un dispositiu dissenyat per a les finalitats ja exposades hi hagi agents que responguin amb la contundència en què en molts casos han fet contra manifestants en actitud pacífica».

El 13 de octubre, diverses de les persones afectades per la intervenció policial van presentar una querella contra el conseller d'Interior, el senyor Felip Puig, contra el director general dels Mossos d'Esquadra, contra altres

càrrecs policials i contra tots els agents que van participar en l'operació del 27 de maig. Els fets denunciats a la querella són la dissolució d'una concentració pacífica, la detenció il·legal, coaccions, amenaces (delicte i/o falta, segons el cas), atemptat contra la integritat moral, prevaricació, lesions bàsiques i qualificades i apropiació indeguda i/o furt. Tots aquests fets es van desenvolupar a la plaça de Catalunya i als voltants d'aquesta.

Independentment del fet que pot ser que el nombre de persones afectades fos molt més gran (entre 200 i 400 segons les fonts), a nivell d'aquest informe només considerem les cinquanta-sis persones querellants (vint dones i trenta-sis homes, entre els quals hi ha quatre migrants) que denuncien algun tipus d'agressió policial i/o tracte vexatori (s'han exclòs de la llista alguns querellants que només denunciaven la sostracció d'efectes personals), que són les següents:

1. T.L.P., home que es trobava en un dels accessos a la plaça de Catalunya quan es va iniciar una càrrega policial en què els Mossos el van colpejar amb les porres. De sobte, un agent va intentar clavar-li la porra a la zona de l'anus, en un acte que aquesta persona entén com a vexatòria. Presenta comunicat mèdic de lesions en què s'hi indiquen hematomes i contusions a les cames i escàpules.
2. P.G.C., home que es trobava al mur que circumval·la la plaça, indica que va ser colpejat als braços i a les cames amb les porres per dos agents de Mossos d'Esquadra. Després, un tercer agent el va colpejar a la zona braquial.
3. X.M.B., home de quaranta-set anys, una de les filles del qual era acampada a la plaça, va baixar a interessar-se pel seu estat i, en arribar als afores de la plaça, no se li va permetre entrar-hi. Aleshores, aquest es va unir als manifestants que hi havia asseguts a terra i, quan els Mossos van carregar, va rebre diversos cops de porra als braços i a l'esquena. Al Centre d'Atenció Primària van documentar-ne equimosi a l'esquena, als braços i a un peu i una excoriació de tres centímetres al canell esquerre.
4. A.T.S., home migrant (ciutadà mexicà) de vint-i-vuit anys, havia arribat a la plaça cap a les deu per protestar contra l'operació policial en curs. Juntament amb altres manifestants es va asseure a terra per bloquejar el pas dels camions de neteja, i quan els Mossos van començar a carregar contra ells va rebre cops de porra al cap, a les cames, als braços i a les mans, i, a més, va ser arrossegat mentre l'estiraven dels cabells.

Com que sagnava molt pel cap, es va acostar a una ambulància que hi havia estacionada a prop, en què va rebre tractament de primers auxilis per detenir l'hemorràgia. Després va ser traslladat a un centre d'urgències, juntament amb dos altres manifestants que també havien patit cops al cap. Va rebre tractament per les ferides i li van aplicar vuit punts de sutura a la ferida incisocontusa de vuit centímetres que havia patit al cap.

5. J.A., home que, juntament amb altres persones, va quedar acorralat a tres quarts de nou entre una tanca del pàrquing i un cordó policial que va carregar contra ells de manera molt violenta amb les porres. Com a resultat d'aquesta agressió, el comunicat mèdic fa referència a hematomes als braços, a les mans, a l'esquena i a les cames, i també a una ferida contusa a la mà que va necessitar sutura.
6. A.C.M., home que indica haver estat colpejat pels Mossos amb les seves defenses (o porres), cosa que li va ocasionar contusions als braços i a les cames i una ferida contusa amb sobreinfecció a la cama.
7. C.I., dona que havia acudit a la plaça de Catalunya per protestar per l'operació de neteja, va rebre diversos cops de porra per part d'agents dels Mossos d'Esquadra a l'esquena que li van ocasionar diversos hematomes.
8. I.P.I., dona, filla de l'anterior, va acudir a la plaça també com a forma de repulsa per l'operació policial, i era amb la seva mare quan ambdues van ser colpejades amb les porres per diversos Mossos, cosa que li va ocasionar nombrosos hematomes a la cama.
9. M.B., dona que estava gravant en vídeo les càrregues policials, indica que va ser colpejada per agents dels Mossos d'Esquadra en tres ocasions diferents aquell matí. Com a resultat d'aquestes tres situacions d'agressió, M.B. va presentar nombrosos hematomes i contusions a les cames.
10. A.U.R., home que cap a dos quarts de dues del migdia es dirigia a la plaça de Catalunya a documentar fotogràficament l'operació policial, denuncia que dos furgons dels Mossos van arribar a gran velocitat (posant en risc la integritat de les persones que hi havia amb ell) i que, de l'interior, en van sortir diversos agents, que van començar a dissoldre la gent a cops. En concret, a ell li van donar un cop molt fort de porra que li va ocasionar una fractura del cúbit. Després d'aquesta primera agressió, mentre A.U.R. intentava abandonar la zona, va ser colpejat de nou a les cames per un agent.

11. J.S.P., home que es trobava a l'acampada, dins la plaça, va ser obligat a romandre assegut al mateix lloc des de l'inici de l'operació, sense llibertat de moviment, sense poder anar al lavabo, sense rebre aigua i enmig d'amenaçes i coaccions proferides per agents de policia. Cap a les dotze, agents dels Mossos, en intentar moure la gent que hi havia asseguda i es negava a marxar, van carregar contra ells, i van colpejar J.S. amb les defenses a la natja dreta i al braç dret, a l'alçada del bíceps.
12. J.S.M., dona que era a una de les assegudes pacífiques als voltants de la plaça quan es va produir una càrrega policial. A causa de la impressió que li va produir l'excés de violència de la força policial, J.S. es va aixecar de manera instintiva i, en aquell moment, un policia autonòmic el va colpejar amb la porra, cosa que li va causar hematomes al múscul gluti i a les extremitats superiors.
13. C.G.G.L., dona agredida pels Mossos a la ronda Sant Pere, indica que va ser colpejada a les dues cames en dues càrregues diferents, cosa que li va produir diversos hematomes.
14. J.E.A., home, indica que va ser colpejat amb porres i escuts i que va rebre puntades de peu per part dels Mossos d'Esquadra durant una càrrega.
15. P.A.C.C., home, denuncia que va ser agredit per agents dels Mossos, cosa que li va provocar contusions a la mà, a sobre i a sota del genoll, a l'abdomen, a la natja i als genitals.
16. R.D.A., home migrant (ciutadà italià), va ser colpejat per diversos agents dels Mossos mentre romania immòbil en un dels accessos a la plaça. Com a conseqüència dels cops, va resultar policontusionat.
17. R.M.B., home que intentava accedir a la plaça per la ronda Sant Pere i que, en no poder-ho fer, es va unir a un dels grups de persones assegudes a terra, va ser colpejat per agents dels Mossos, un dels quals el va aixecar de terra estirant la motxilla que duia mentre el seguia agredint. Com a resultat d'aquests cops, va resultar policontusionat.
18. J.S.V., home que, en no poder accedir a la plaça, es va quedar observant, fins que un grup de Mossos va carregar en direcció a ell, moment en què va rebre cops a les cames. En girar-se per fugir, fruit de la por que estava vivint davant l'ús injustificat de la força, va rebre més cops de porra a les natges.
19. P.A.M., home que va rebre diversos cops de porra per part de diferents Mossos, que li van provocar una lesió eritematosa a l'hemitòrax i diversos hematomes als braços.

20. J.D.A., home de trenta-un anys, estava assegut a terra de la plaça amb les mans enlaire quan diversos Mossos d'Esquadra el van colpejar vàries vegades amb la porra a les costelles, al cap, a la cara, a un genoll i a un colze. A causa d'això es va veure obligat a abandonar la zona per evitar nous cops i per buscar ajuda. Va rebre tractament mèdic per ferides incisocontuses al cap, al llavi inferior i a un colze, una ferida a un genoll i li van aplicar un total de vuit punts de sutura (quatre al cap, dos als llavis i dos al colze).
21. A.M., dona, va ser colpejada pels Mossos en un dels accessos a la plaça. Com a conseqüència dels cops, va patir diverses lesions a les dues cames, amb nombrosos hematomes, amb un d'especialment gran a la zona interglútia esquerra, a més de dolor en la palpació al canell dret.
22. M.T.T., dona que, durant una càrrega dels Mossos a la plaça, va ser tirada a terra per un agent. Després d'aixecar-se, un altre agent va començar a colpejar-la amb la defensa (porra) a la cama esquerra, cosa que li va produir un gran hematoma a la cuixa. També presenta una erosió al genoll dret com a conseqüència de la caiguda prèvia.
23. M.C.M.R., dona que va ser colpejada a les cames, als braços i a l'esquena amb la porra per diversos Mossos, cosa que li va produir un quadre mèdic de policontusions i una ferida incisocontusa al colze amb hemorràgia, que va requerir cinc punts de sutura i la immobilització del braç durant tres setmanes.
24. N.L.R., dona que va rebre diversos cops de porra a l'esquena per part dels Mossos i que en va resultar policontusionada.
25. P.A.O.P., dona de vint-i-quatre anys que es va asseure a terra, davant del cordó policial, per protestar, quan un agent dels Mossos d'Esquadra, sense avís previ i mentre estava asseguda d'esquena als cordons policials, la va arrossegat agafant-la dels cabells i la va colpejar dues vegades amb la porra, una en una natja i l'altra en una cama. El mateix agent la va amenaçar, dient-li que li donaria més cops si no se n'anava. P.A. va demanar a un altre agent que identifiqués el que l'havia pegat, ja que no portava cap placa d'identificació visible, però la petició no va ser atesa. Llavors, dos agents dels Mossos d'Esquadra la van treure de la zona per la força, i ella es va encaminar cap a l'ambulància que hi havia estacionada a les immediacions. En un moment posterior, quan P.A. era a una altra asseguda, es va produir una càrrega per part d'un grup antidisturbis del cos de Mossos d'Esquadra, en què va rebre cops a les cames i a les costelles. Més tard, es va personar a la comissaria

dels Mossos d'Esquadra de Barcelona per presentar una denúncia, però, segons el seu testimoni, els agents que la van atendre es van negar a admetre-la, al·legant que la documentació mèdica i la denúncia escrita no eren formalment admissibles. La mateixa denúncia i la mateixa documentació van ser presentades i admeses posteriorment a un jutjat de guàrdia.

26. J.M.A.T., home que en dues ocasions diferents va ser colpejat pels Mossos amb les porres a les immediacions de la plaça. Com a conseqüència va patir contusions a l'espatlla, al pit, als braços i a les cames.
27. M.S.V., dona que, mentre estava asseguda, va rebre cops als braços i a les cames per part d'agents dels Mossos amb les seves defenses. Els cops li van ocasionar diversos hematomes.
28. C.M.M., dona que, mentre era a la plaça, va ser colpejada per un agent dels Mossos al canell i a les extremitats inferiors, cosa que li va provocar diversos hematomes.
29. L.A.M.J., home que participava a una de les assegudes pacífiques a la plaça i que va ser colpejat per diversos agents dels Mossos d'Esquadra, un dels quals el va aixecar del terra estirant-lo pels cabells. Com a conseqüència d'aquesta acció, va resultar policontusionat a les cames i a l'esquena.
30. J.P.M., home que es trobava a les immediacions de la plaça quan, en una càrrega dels agents, va rebre diversos cops de porra a les extremitats inferiors i a un braç, el més greu dels quals va ser un cop a un genoll, a banda de diversos hematomes.
31. M.R.M., home que va ser colpejat pels Mossos i el comunicat mèdic del qual indica una ferida interdigital del segon i del tercer dit de la mà esquerra, una ferida al genoll esquerre i diversos hematomes al braç esquerre i a la cuixa esquerra.
32. G.R.D., home que, mentre era a una de les concentracions pacífiques als voltants de la plaça, va ser colpejat amb una porra al cap, a l'esquena i als braços per un agent dels Mossos. Després d'aquesta primera agressió, G.R. es va dirigir a una zona propera per seguir protestant per l'actuació dels Mossos d'Esquadra, però en una nova càrrega policial va intentar marxar corrent, ja que diversos agents es van abalçar contra ell, el van tirar a terra i el van immobilitzar mentre en premien el cap contra el terra i li donaven puntades de peu. Després, un cop immobilitzat a terra, li van estirar el nas enrere mentre l'estiraven pels cabells, cosa que li va ocasionar un gran dolor i una gran

- angoixa, ja que, a més, acompanyaven aquesta maniobra lesiva amb insults i amenaces. Com a conseqüència d'aquestes agressions, G.R. va ser atès a un centre mèdic, l'informe del qual indica un politraumatisme a la zona dorsolumbar, abrasions a la cara i a la zona frontal del crani, contusions a l'abdomen, a les cames, als braços i al cuir cabellut i cervicàlgia.
33. P.M.R., dona que va ser colpejada amb la porra per part d'un agent dels Mossos prop de la plaça i que, a causa d'això, va patir una contusió al braç.
 34. D.A.R.C., home que es trobava a un dels accessos a la plaça, davant d'un cordó policial, del qual, de sobte, va sortir un dels agents colpejant qualsevol persona que hi havia al seu camí, i que va agredir D.A. amb tres cops de porra a les extremitats inferiors i que li van provocar tres contusions.
 35. G.A.S., home que es trobava en una de les concentracions pacífiques de protesta a l'accés a la plaça per la ronda Sant Pere i que va patir diversos cops de porra per part dels agents autonòmics que li van causar eritemes i edemes per tota l'esquena, el més important dels quals va ser una ferida eritematosa amb un important hematoma de vint per deu centímetres a la zona lumbar.
 36. P.S.G., home migrant que estava agenollat amb els braços enlaire, gravant amb una càmera la càrrega policial, va rebre un cop amb una porra a la mà esquerra per part d'un dels agents dels Mossos. Tot seguit, diversos agents es van abalançar contra ell, el van tirar a terra i el van agredir amb les defenses. Com a conseqüència d'aquestes agressions, a banda de nombrosos hematomes, P.S. va patir una fractura greu del cinquè metacarp de la mà esquerra per la qual va haver de ser intervingut quirúrgicament l'1 de juny de 2011, per una reducció tancada i osteosíntesi amb agulles de Kirschner, amb posterior immobilització amb guix i retirada de punts quinze dies després.
 37. D.L.G., home que, mentre era en una de les concentracions, va rebre diversos cops de porra per part de diferents Mossos, que li van ocasionar, a més de contusions, una fractura tancada de la diàfisi distal del cúbit esquerre, per la qual va ser intervingut quirúrgicament el 2 de juny per a la col·locació d'una placa d'osteosíntesi per a la fixació de l'os, amb una pauta de rehabilitació de tres a quatre mesos.
 38. V.A.H., home que, mentre era en una de les concentracions, va rebre cops de porra per part dels Mossos a les cames, al maluc i a un braç.

A conseqüència d'aquestes agressions va patir eritemes a les dues cames i una contusió lateral amb eritema a l'hemitòrax dret.

39. E.R.F., dona que, mentre era a una de les concentracions amb els braços enlairats en senyal de no-violència, indica haver estat agredida a la cuixa per un agent dels Mossos durant una càrrega. El resultat de l'agressió va ser un hematoma amb erosió al quàdriceps amb possible afectació de les fibres musculars.
40. I.B.J., home que, quan era a les immediacions de la plaça, va rebre diversos cops de porra a les cames i als braços per part dels Mossos durant una càrrega. Com a conseqüència de l'agressió, a banda de resultar policontusionat, I.B. va patir una fractura tancada del cúbit, per la qual va haver d'estar dos mesos amb el braç immobilitzat i sotmetre's a onze sessions de rehabilitació després de la retirada de la immobilització.
41. A.P.S., dona que va acudir a la plaça per preocupar-se per l'estat d'una amiga que era a l'acampada i que, en no poder passar, es va unir a una de les concentracions. Mentre hi era, i durant una càrrega dels Mossos, va rebre cops de porra a les cuixes, a un braç, a un colze, al múscul gluti i al maluc que li van provocar nombrosos hematomes, el més greu dels quals va ser la lesió de la cuixa, la inflamació i el dolor de la qual van tardar trenta dies a remetre.
42. J.C.M.S., home que era a una de les concentracions i que durant una càrrega dels Mossos va rebre un únic cop de porra a la mà esquerra que li va ocasionar la fractura de la falange proximal del cinquè dit, que va haver de ser immobilitzat durant tres setmanes i, després, seguir dues setmanes de rehabilitació.
43. J.R.E., home que era a una de les concentracions, va rebre l'impacte d'una pilota de goma a l'orella, cosa que li va ocasionar la pèrdua del coneixement i una otorràgia que es va prolongar durant gairebé quatre hores. A l'hospital li van realitzar un TAC que va resultar favorable però que reflecteix una contusió cerebral i una de maxil·lar (que li va impedir ingerir aliments sòlids durant set dies).
44. L.B.G., dona que va rebre diversos cops de porra a les cames durant una càrrega dels Mossos a la zona nord de la plaça. Com a conseqüència d'aquesta agressió, va patir contusions de diversa gravetat a les cames.

45. M.M.R., dona que, durant una càrrega dels Mossos, va rebre un cop molt fort de porra a un avantbraç que li va ocasionar un hematoma important.
46. F.D., home migrant (ciudadà italià) que va rebre diversos cops de porra per part d'agents dels Mossos durant una càrrega, un directament al cap i els altres als braços, a l'esquena i a les cames. Les contusions resultants d'aquesta agressió van tardar més de deu dies a curar-se.
47. A.P.E., dona que, mentre era a una de les concentracions, va rebre cops de porra a la cuixa que li van provocar un important hematoma al glutis i a la zona posterior de la cuixa.
48. C.C., home migrant (ciudadà italià) que, durant una de les càrregues dels Mossos, indica haver rebut diversos cops de porra a l'esquena, a les cames i als braços. Com a resultat de l'agressió, a banda d'erosions i d'hematomes per tot el cos, va patir inflamació traumàtica amb hematoma i pèrdua de mobilitat del genoll esquerre.
49. I.C.R., dona que era a la plaça i a l'interior de la qual se'l va retenir durant més de sis hores, sense que se li donés res per beure ni se li permetés anar al lavabo, denuncia retenció il·legal, tracte vexatori i abús de l'autoritat.
50. P.G.C., home que era a la plaça i a l'interior de la qual se'l va retenir durant més de sis hores, sense que se li donés res per beure ni se li permetés anar al lavabo, denuncia retenció il·legal, tracte vexatori i abús de l'autoritat.
51. S.G.M., home que estava acampant a la plaça i a l'interior de la qual se'l va retenir des de les sis del matí fins passada la una del migdia, sense que se li donés res per beure ni se li permetés anar al lavabo, denuncia retenció il·legal, tracte vexatori i abús de l'autoritat. Denuncia com per exemple, en no poder anar al lavabo, algunes persones van orinar dins d'ampolles de plàstic, que deixaven apartades, i a les quals alguns agents van donar puntades de peu perquè el contingut esquitxés les persones retingudes i concentrades al centre de la plaça.
52. E.C.V., dona que estava acampant a la plaça i a l'interior de la qual se la va retenir des de les sis del matí fins després de la una del migdia, sense que se li donés res per beure ni se li permetés anar al lavabo, denuncia retenció il·legal, tracte vexatori i abús de l'autoritat. Denuncia com per exemple a alguns dels que hi havia presents se'ls va arrossegar mentre se'ls estirava pels cabells fins al lloc on estaven concentrant les persones de l'acampada.

53. J.A.C.F., home que participava en les concentracions pacífiques al voltant de la plaça i que va rebre diversos cops de porra per part d'agents dels Mossos, que li van ocasionar contusions i hematomes en ambdues cames, el més greu dels quals va ser el del turmell esquerre.
54. J.A.R., home que participava en una de les assegudes de protesta i que explica haver rebut diversos cops de porra a l'esquena i a les cames per part d'agents dels Mossos, que li van provocar hematomes i excoriacions múltiples a l'esquena i a les cuixes.
55. P.S.V., home que es trobava a l'interior de la plaça i a la qual se'l va retindre per més de sis hores sense que se li donés res per beure ni que se li permetés anar al lavabo, denuncia retenció il·legal, tracte vexatori i abús de l'autoritat.
56. R.N.A., home que participava en una de les concentracions i que va rebre un cop molt fort durant una càrrega dels Mossos, abans que aquests el tiressin a terra, on, mentre l'arrossegaven, el van seguir agredint, fins al punt de trepitjar-li la mà. Com a resultat d'aquesta intervenció, la comunicació mèdica d'R.N. indica policontusions a l'esquena, al braç i a les dues cames.

Després d'haver presentat aquesta querella, la subninent d'alcalde de Barcelona i altres alts càrrecs dels Mossos d'Esquadra, entre els quals hi ha el Director General de la Policia Catalana i de la policia local (per bé que no el conseller d'Interior, el senyor Felip Puig) van ser imputats. La querella es va arxivar el març de 2012, després que cinquanta-tres dels querellants la recorreguessin.

- 3. 143. 27 de maig de 2011 a Lleida:** De forma gairebé simultània a l'«operació de neteja» de la plaça de Catalunya a Barcelona, agents dels Mossos d'Esquadra i de la policia local van desallotjar el campament del moviment 15-M a la plaça Ricard Vinyes de Lleida, en una acció que va començar cap a un quart de vuit del matí del 27 de maig i que oficialment només pretenia ser una altra «operació de neteja». Un dels joves del campament va indicar el següent: «Ens han començat a agafar; primer ens estiraven dels braços, després a mi i a altres noies que pesen poc directament ens han aixecat; hi havia gent que l'han arrossegat, que l'han esgarrapat». Diverses persones van resultar ferides durant la intervenció policial, i almenys nou van aportar informes mèdics de les lesions sofertes, principalment hematomes i erosions com a resultat dels cops i dels arrests, que van aportar

com a document a la querella col·lectiva que van presentar el juny al Jutjat de Guàrdia.

4. 145. **29 de maig de 2011 a Barcelona:** Durant les celebracions dels aficionats del FC Barcelona després de la final de la Champions League a la font de Canaletes i a la Rambla de Barcelona, els Mossos d'Esquadra, recolzats per agents de la Guàrdia Urbana, van realitzar nombroses càrregues entre les dues i les quatre de la matinada del dia 29 de maig, després de les quals, segons va informar oficialment el SEM, setanta-dos particulars van haver de ser atesos com a conseqüència de la intervenció policial (càrregues amb porres i trets de pilotes de goma i bales deformables). De les setanta-dues persones ferides, catorze van haver de ser traslladades a hospitals, nou de les quals en estat greu. Altres fonts (la premsa local) eleven el nombre de ferits a entre 100 i 150 persones, per bé que, en aquest informe, entenem com a més correcta la dada proporcionada pel SEM.
5. 185. **25 de juliol de 2011 a Barcelona:** Un col·lectiu de persones properes al moviment 15-M es va solidaritzar amb una família que estava a punt de ser desnonada i es va concentrar a la porta d'accés al bloc d'habitatges. Els Mossos d'Esquadra van dur a terme una intervenció policial absolutament desmesurada per realitzar el desnonament. Van colpejar diverses persones que realitzaven desobediència civil. Es van concentrar veïns i altres persones solidàries al voltant del cordó policial per recriminar l'actuació dels agents:
 1. A.G.V., veí del barri, de cinquanta-dos anys, va ser colpejat al cap amb una porra, cosa que li va provocar una ferida incisocontusa que va necessitar sutura i a conseqüència de la qual va ser traslladat al Centre d'Atenció Primària Sant Martí. El SEM va reconèixer oficialment haver atès dues persones més per contusions a banda de l'home que va haver de ser-hi traslladat. A més, el matrimoni desnonat també va ser agredit pels Mossos d'Esquadra a l'interior del pis davant la presència del seu fill menor d'edat.
 2. E. L., home participant en la protesta, va ser colpejat a la cara per un agent dels Mossos i va rebre puntades de peu mentre el tiraven a terra per emmanillar-lo.

3. V.L., dona participant en la protesta, va ser agredida pels agents, cosa que li va provocar diverses lesions com ara hematomes a la zona malar i als genolls.

Aquestes agressions van ser presentades el 14 d'octubre de 2011 en una queixa davant del Síndic de Greuges de la Generalitat de Catalunya, en què es van aportar els informes mèdics corresponents.

6. 257. **16 de novembre de 2011 a Terrassa (Barcelona):** Al voltant del desallotjament del campament dels indignats del moviment 15-M, realitzat per la Policia Municipal de Terrassa, que va començar dilluns 14 de novembre i va acabar a les cinc de la matinada del 16 de novembre, es van produir diverses situacions denunciades com a inadequades pels membres del 15-M i protagonitzades pels agents de la policia.

En concret, després de la intervenció de la matinada del dia 16, quatre agents van ser acusats de colpejar fortament dues persones que van haver de ser traslladades a l'hospital Mútua Terrassa: un home que presentava ferides i contusions de diversa consideració al genoll, als braços i a la cara (en rebre un cop de puny a l'ull per part d'un dels policies) i una dona que va passar vint-i-quatre hores en observació per un a contusió greu a l'esquena que afectava la seva mobilitat.

7. 271. **15 de desembre de 2011 a Barcelona:** Un home que havia participat en una concentració en memòria d'un jove assassinat per la policia feia dinou anys va denunciar haver estat agredit per agents dels Mossos d'Esquadra a l'andana de la parada de metro Liceu de Barcelona la nit del 15 de desembre. La persona agredida indica que va ser arraconada contra una paret pels agents, que li van demanar el DNI. L'home, conscient que els testimonis eren vitals per a la seva integritat, va intentar impedir que se l'emportessin de l'andana i els va preguntar diverses vegades si estava detingut, però no va obtenir altra resposta que no fos la violència física. Quan ja el tenien reduït a terra, un dels agents li va cridar el següent: «Tu, pallasso, volies ser el protagonista, tots voleu ser els protagonistes, doncs aquí els protagonistes som nosaltres, que et quedi clar». Acte seguit van arribar més policies, que van deixar que l'home s'aixequés i se n'anés, després d'haver-lo advertit que estava denunciat per falta de respecte a l'autoritat. Després de l'agressió, que va quedar registrada per les càmeres de videovigilància de l'estació, l'home es va dirigir a un centre hospita-

lari del Baix Llobregat, d'on va sortir amb un informe mèdic que detallava les lesions causades pels Mossos i que va presentar al Jutjat de Guàrdia amb la denúncia corresponent.

8. 272. 16 de desembre de 2011 a Girona: El 16 de desembre de 2011, durant una visita d'Artur Mas, president de la Generalitat, a la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona (UdG), es van produir diverses intervencions policials per part dels Mossos d'Esquadra (en concret per part d'agents de la Brigada Mòbil) al claustre de la facultat. Aquestes intervencions van atemptar contra la integritat física i moral de diverses de les persones que hi eren, concentrades en una protesta pacífica. En concret, sis de les persones agredides (quatre dones i dos homes) van presentar una denúncia al Jutjat de Guàrdia el 2 de març de 2012 per atemptat contra el dret a la llibertat de reunió, per coaccions, i per haver patit lesions de diferents graus de gravetat:

1. J.F.C., dona que denuncia que, com a resultat de l'agressió policial durant una càrrega al claustre de la Facultat de Lletres, presenta un informe mèdic en què s'indica un «edema i hiperèmia a nivell de múscul deltoide de l'espatlla esquerra d'aproximadament dos per dos centímetres» i «a nivell del membre inferior esquerre, un hematoma a la cara anterior de la cuixa al terç inferior d'uns dos per set centímetres».
2. O.P.S., home que, com a resultat de la càrrega al claustre, indica haver patit les lesions que consten a l'informe mèdic corresponent, que inclou «tres lesions erosives a nivell EE inferiors, dos a l'esquerre i un al dret».
3. A.F.B., dona del Personal d'Administració i Serveis (PAS) de la UdG que, com els estudiants, va ser agredida pels Mossos d'Esquadra, tal com acredita l'informe mèdic corresponent: «contusió a la cuixa esquerra, contusió al turmell dret, contusió a la zona dreta de l'esquena i contusió al cap».
4. I.L.R.C., dona, va rebre un cop al cap amb la defensa per part dels Mossos d'Esquadra durant la càrrega al claustre de la UdG, cosa que li va provocar una «lesió transversal d'uns quinze centímetres de longitud, a nivell del terç superior de la cara posterior de la cuixa dreta».
5. L.A.V., home que, com els denunciants anteriors, estava protestant pacíficament al claustre de la facultat quan va ser colpejat pels Mossos d'Esquadra. Com a conseqüència d'això va tenir un hematoma a la part posterior de la cuixa dreta.

6. L.T.R, dona que, el dia dels fets, després de l'agressió per part dels Mossos d'Esquadra, va presentar un informe mèdic que indicava dues lesions hiperèmiques fusiformes amb tumefacció a la cara anterior i posterior de la cuixa. Cal destacar que l'agressió d'L.T. no es va produir com les altres a l'interior del claustre de la facultat, sinó a la via pública, quan ja s'havien acabat les càrregues prèvies.

El dia 3 de març de 2012 es va ampliar la querella presentada el dia anterior per tal d'afegir-hi, com a perjudicats per les càrregues dels Mossos d'Esquadra, cinc persones més: quatre homes (I.A., migrant, J.A.R, C.H.D. i P.B.B.) i una dona (L.M.M.), cosa que va elevar a onze (cinc dones i sis homes) el nombre total de denunciants per les lesions patides a mans dels Mossos d'Esquadra durant les intervencions del 16 de desembre. Per bé que alguns mitjans de comunicació van elevar a entre divuit i vint-i-cinc el nombre de persones que podrien haver patit algun tipus de lesió durant la intervenció policial, a efectes d'aquest informe només tindrem en consideració les onze persones que participen en la querella.

El 15 de febrer de 2012, el Jutjat d'Instrucció Número 2 de Girona va imputar per lesions i per atemptat contra la integritat moral dos agents dels Mossos d'Esquadra, que van ser identificats en una roda de reconeixement per part d'un dels querellants com als que el van agredir, mentre prosseguien les diligències.

Any 2012

1. **2. 5 de gener de 2012 a Sabadell (Barcelona):** El 5 de gener de 2012, quatre persones, entre les quals hi havia un menor d'edat, de quinze anys, i una fotògrafa del diari Vilaweb, van ser agredides per agents de paísà dels Mossos d'Esquadra durant el desenvolupament d'una «cavalcada» organitzada per la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca i la Crisi (PAHC) de Sabadell.⁴⁸

48 Imatges de l'agressió es poden veure a: <http://www.youtube.com/watch?v=DCNIq25H16M>

- 2. 13. 28 de gener de 2012 a Barcelona:** Quatre joves de Sabadell van denunciar haver estat agredits per agents de les unitats antidisturbis dels Mossos d'Esquadra després d'haver participat en una manifestació contra les retallades socials.

Segons la denúncia, les agressions van tenir lloc en acabar l'acte, i els agents els van demanar que s'identifiquessin, mentre els colpejaven i els feien descalçar. El Jutjat d'Instrucció Número 31 de Barcelona va admetre a tràmit la denúncia.

- 3. 32. 29 de febrer de 2012 a Barcelona:** Almenys deu persones van ser ferides com a conseqüència de l'actuació d'agents antidisturbis contra els estudiants que participaven en una manifestació a Barcelona contra les retallades en educació. Nou dels ferits eren estudiants que participaven en la mobilització. Dotze persones van ser detingudes després de la manifestació. Com en altres ocasions, les càrregues policials van ser gravades i distribuïdes a la xarxa.⁴⁹

- 4. 51. 29 de març de 2012 a Barcelona:** Almenys trenta-vuit persones van denunciar haver estat agredides a Barcelona per agents de les unitats antidisturbis dels Mossos d'Esquadra durant les mobilitzacions dutes a terme a la vaga general del 29 de març. La relació presentada a continuació no pretén ser exhaustiva ni guardar un ordre cronològic ni geogràfic. La major part de les agressions es van produir durant i després de la manifestació, que havia estat convocada a la plaça de Catalunya.⁵⁰

49 Aquests són alguns exemples:

<http://www.youtube.com/watch?v=e9EJJGCMjXc>

<http://www.youtube.com/watch?v=s-jAclq5Ld8>

<http://www.youtube.com/watch?v=UPz3ZtcT6ZY>

<http://www.youtube.com/watch?v=zg02Ral2swl>

<http://www.youtube.com/watch?v=al7sBAZMg20>

http://www.youtube.com/watch?v=L30-5kg_YCk

<http://www.youtube.com/watch?v=iy8-uuRGFaA>

50 Com en altres mobilitzacions populars, moltes de les situacions de violència policial van ser gravades o fotografiades i, posteriorment, distribuïdes a través de les xarxes socials i mitjans de comunicació.

www.youtube.com/watch?v=u-1kA0cdbks

www.youtube.com/watch?v=_iT9oTWvPbw

1. Un home va ingressar a l'Hospital Clínic de Barcelona amb esclat del globus ocular. Els metges no van poder-li salvar l'ull.
2. A.C., d'origen italià i de vint-i-sis anys, va ser ingressat i operat a l'Hospital Sant Pau de Barcelona, després d'haver rebut a l'ull l'impacte d'una pilota de goma, que havia estat disparada pels Mossos. Finalment, els metges van poder-li salvar l'ull ferit, però no la visió.
3. P.R., de trenta-quatre anys, i E.C.C., de vint-i-dos anys, van ser operats per trencament d'un braç a l'Hospital del Mar, després d'haver estat agredits per agents de policia. De la mateixa manera, D.D.S., de trenta-sis anys, va ser atès al mateix hospital amb un fort hematoma a la paret abdominal.
4. O.B., de vint-i-set anys, va patir una fractura de tres costelles després d'haver rebut l'impacte d'una pilota de goma disparada a boca de canó a les rodalies de la plaça de Catalunya.
5. Un altre home va ser ingressat a l'Hospital Clínic de Barcelona amb esclat del globus ocular.
6. Un altre jove va rebre l'impacte d'una pilota de goma quan tornava cap al seu domicili amb una companya. Cap dels dos havia participat en les mobilitzacions, però es van trobar enmig d'una càrrega policial al carrer Consell de Cent.
7. O.C., menorquina, va denunciar haver estat agredida per agents dels Mossos al barri de l'Eixample. Segons la denúncia, un furgó de la po-

<http://www.youtube.com/watch?v=nk12I75mY2Y>
<http://www.youtube.com/watch?v=Nsfnp9Cybbo>
<http://www.youtube.com/watch?v=rQINyh1U2TI>
<http://www.youtube.com/watch?v=Ld5ZHhr3F0Y>
<http://www.youtube.com/watch?v=6W9E6qK-fck>
<http://www.youtube.com/watch?v=wxL2eradSlc>
<http://www.youtube.com/watch?v=V4oj94lsyZ8>
http://www.youtube.com/watch?v=kW1Xzj0x_zk
<http://www.youtube.com/watch?v=58VajXhtDrU>
<http://www.youtube.com/watch?v=0qB7bb2SHEo>
<http://www.youtube.com/watch?v=mhktU704oL4>
<http://www.youtube.com/watch?v=dVG1w5muqKA>
http://www.youtube.com/watch?v=dVL_bdgOIVY
<http://www.youtube.com/watch?v=RFoWS-gfG70>
<http://www.youtube.com/watch?v=Wg7ogCvgW6A>

licia autonòmica catalana va aturar-se a la zona en què estava passejant, que estava tranquil·la i sense incidents, i un dels agents va baixar del vehicle i la va agredir a l'esquena, sense dir ni un mot. La dona va denunciar l'agressió a la comissaria.

8. J. va denunciar haver rebut al Passeig de Gràcia l'impacte d'una pilota de goma a les cames que li va provocar ferides considerables a ambdues tíbies. Va haver de ser traslladada a l'hospital amb ambulància.
9. Un nen de quatre anys d'edat va ser ferit per impacte d'una pilota de goma a la confluència entre Gran Via amb la rambla de Catalunya, mentre estava assegut al costat d'una estàtua amb els seus pares.
10. E. va denunciar haver estat colpejada amb porres per un agent de la policia autonòmica catalana.
11. Un estudiant de sociologia va denunciar haver rebut cops amb les porres prop de la plaça de Catalunya i també haver rebut l'impacte d'una pilota de goma a l'esquena quan intentava marxar del lloc i protegir-se de l'actuació policial, que era molt violenta.
12. P. va denunciar que, mentre era a la plaça de Catalunya, cap a les sis de la tarda, se li va acostar un agent per demanar-li la documentació, i que quan P. va demanar a l'agent el número de placa, aquest el va colpejar per l'esquena, mentre diversos dels agents que hi havia presents van començar a agredir-lo també.
13. J. va denunciar haver estat agredit per diversos Mossos quan era a la plaça de Catalunya esperant que comencés la manifestació que havia estat convocada. Com a conseqüència de l'agressió, li va quedar una ferida al cap d'uns sis centímetres, a banda de nombrosos hematomes a les cames i pel cos en general.
14. Un jove de vint-i-cinc anys va denunciar haver estat agredit per diversos agents en el moment en què va ser detingut el migdia del 29 de març al Passeig de Gràcia, en què va rebre diverses puntades de peu que li van provocar una fractura de peroné.
15. M. va denunciar haver rebut a la cara l'impacte d'una pilota de goma que havia estat disparada des d'entre deu i quinze metres d'on era, mentre estava de genolls ajudant un amic que acabava de ser disparat per una altra pilota de goma. L'impacte del projectil, a l'alçada de la patilla esquerra, li va provocar una ferida que va necessitar quatre punts de sutura.
16. I. va denunciar haver estat agredida quan era a la plaça de Catalunya.

17. O., dona de cinquanta-dos anys, va denunciar haver rebut l'impacte de pilotes de goma a les cames prop de plaça Universitat.
18. A., de setze anys, va denunciar haver estat colpejat per agents dels Mossos d'Esquadra amb porres extensibles abans que el detinguessin. Els agents li van treure el mòbil i van esborrar totes les fotografies que hi havia al telèfon, fossin o no de la manifestació. Va romandre detingut onze hores sense que s'avisés la seva família, a la qual van negar que havia estat detingut quan van acudir-hi per interessar-se per la seva situació.
19. D. va denunciar haver rebut l'impacte d'una pilota de goma des d'una distància curta, cap a les vuit de la tarda, quan era al carrer Diputació.
20. A., dona de setanta-un anys, va ser agredida per agents dels Mossos d'Esquadra mentre participava en una manifestació i els agents van començar a disparar pilotes de goma i gasos lacrimògens. Va ser traslladada a l'Hospital Dos de Maig, on li van diagnosticar una fractura de l'isqui.
21. El jove A. va denunciar haver estat agredit per agents dels Mossos d'Esquadra mentre participava, cap a quarts de dues de la tarda, en una manifestació al Passeig de Gràcia. Va necessitar assistència mèdica al CAP de Sant Andreu.
22. E. va denunciar haver estat agredit per agents de la policia autonòmica catalana quan participava en les mobilitzacions socials convocades a les vuit de la tarda a la plaça de Catalunya. Va rebre cops amb la porra, cops de puny i puntades de peu a la cara, a l'esquena i a les cames.
23. J.A., de trenta-cinc anys, va denunciar haver estat agredit per agents autonòmics cap a la una del migdia al Passeig de Gràcia de Barcelona.
24. T. H., dona de trenta anys, va denunciar haver rebut l'impacte d'una pilota de goma a la cara quan era al Passeig de Gràcia, cap a dos quarts de set de la tarda. L'impacte li va causar una perforació a la galta esquerra.
25. Un jove que necessitava una crossa per caminar va ser agredit per agents de la policia, que li van donar diversos cops amb les porres mentre era a la plaça de Catalunya.
26. M., bomber de Barcelona, va denunciar haver rebut l'impacte d'una pilota de goma a la zona entre el Passeig de Gràcia i la plaça de Catalunya, mentre participava, juntament amb altres bombers, en una manifestació.

27. E. va denunciar haver estat agredit per tres agents dels Mossos d'Esquadra, al carrer Pelai, quan, en acabar-se la manifestació en què havia participat, es va dirigir als agents per preguntar-los com podia accedir a les instal·lacions del metro o de Rodalies. L'única resposta que va rebre per part dels agents va ser una empenta i un cop amb la porra.
28. Y., de vint-i-nou anys, va denunciar haver estat agredida cap a dos quarts de dues del 29 de març mentre era als Jardinetes de Gràcia. Va haver de ser assistida en un CAP, on li van veure dos hematomes de setze per sis centímetres i de dotze per quatre centímetres.
29. Set persones van ser assistides a l'Hospital del Mar, a Barcelona, per les lesions causades per impacte de pilotes de goma disparades pels agents antidisturbis de la policia autonòmica de Catalunya.
30. Per part seva, el Sindicat de Periodistes de Catalunya va denunciar l'agressió a diversos periodistes per part d'agents dels Mossos d'Esquadra. Entre les agressions denunciades destaca la que va patir un reporter de TV3, que va rebre un impacte al lateral d'una pilota de goma disparada pels agents antidisturbis.

5. 52. 29 de març de 2013 a Sabadell (Barcelona): Tres periodistes de Vilaweb van denunciar haver estat agredits per agents dels Mossos d'Esquadra quan cobrien el desenvolupament de la vaga general del 29 de març a Sabadell.

1. La primera agressió es va produir quan els Mossos d'Esquadra carregaven contra un piquet prop d'uns grans magatzems. Tres agents van colpejar una redactora que estava gravant en vídeo l'actuació policial i la policia procedia a detenir una dona que estava ferida. La redactora agredida va haver de ser atesa al CAP de Sant Fèlix i presentava ferides de diferent consideració.
2. Poc després, un altre agent va obligar un redactor a romandre de puntetes i de cara a la paret mentre li retorcia un braç i li deia «això passa quan es juga amb els Mossos». Vint minuts després, quan el periodista va manifestar que no podia aguantar-ho més, l'agent el va amenaçar de trencar-li un braç. Els agents van esborrar les imatges que s'havien obtingut de l'actuació policial.
3. La tercera persona agredida va ser una reportera que, després d'haver-se acreditat i d'haver advertit que era periodista, va rebre diversos cops de porra que la van tirar a terra. Va necessitar assistència per lesions de caràcter lleu.

- 6. 61. 2 de abril de 2012 a Barcelona:** J.M.E. va denunciar haver estat agredit per un agent dels Mossos d'Esquadra en ser detingut quan participava en una concentració en solidaritat amb les persones detingudes a Barcelona durant la vaga general del 29 de març.

J.M. és discapacitat físic i va ser detingut mentre anava amb cadira de rodes per la vorera de davant de la presó Model. Els Mossos el van aixecar i el van tirar a terra d'un furgó policial per traslladar-lo a la comissaria. El trasllat es va dur a terme amb el detingut a terra de la furgoneta, sense que el subjectessin, cosa que, a causa del seu estat físic, posava en perill la seva integritat, ja que podrien haver-li causat lesions irreversibles. També van deixar la seva cadira de rodes abandonada, que va ser duta a la comissaria pels manifestants.

Després que el detinguessin per càrrecs d'acusació de resistència, desobediència a l'autoritat i atemptat contra l'ordre públic, el jutjat ho va rebaixar a una falta de desobediència de la qual finalment va ser absolt el setembre de 2012.

La denúncia de J.M. és investigada pel Jutjat d'Instrucció Número 27 de Barcelona.

- 7. 75. 23 de abril de 2012 a Salt (Girona):** Cinc persones van denunciar haver estat agredides pels Mossos d'Esquadra durant una mobilització convocada per la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) a la localitat gironina de Salt.

Les agressions es van produir quan unes vuitanta persones intentaven impedir el desnonament d'una família.

Entre els ferits hi ha R.M., de quaranta-vuit anys, que va patir una fractura de tibia causada per la forta trepitjada que li va fer un agent antidisturbis i per la qual va haver de ser operat a l'Hospital Sant Jaume d'Olot.

Un altre jove, de dinou anys, va haver de ser traslladat a l'Hospital Santa Caterina, de Salt. També va ser ferida en una mà M.A., portaveu de la PAH a Salt.

- 8. 76. 25 de abril de 2012 a Martorell (Barcelona):** J.A.J.O., de quaranta anys, i J.J.E.M., de quaranta-vuit anys, delegats sindicals a la factoria de SEAT, S.A. a Martorell, denunciaven haver estat objecte de pressions i amenaces, havent estat comunicats i despullats, per tal que denunciessin altres companys amb els quals formaven un piquet a la vaga general del 29 de març.

J.A.J.O. i J.J.E.M. van ser detinguts el 25 d'abril als seus llocs de treball sota l'acusació d'haver colpejat un agent de paisà durant la vaga general. Posteriorment, el novembre d'aquell mateix any, el jutjat de Martorell va absoldre els sindicalistes.

La Conselleria d'Interior de la Generalitat de Catalunya, malgrat reconèixer l'excés de l'actuació policial, va arxivar l'expedient sancionador un cop va haver conegut la sentència del jutjat.

- 9. 79. 1 de maig de 2012 a Barcelona:** E.L.M. va denunciar haver estat agredit per agents dels Mossos d'Esquadra després d'haver participat en la manifestació anticapitalista de l'1 de maig a Barcelona.

Segons la denúncia, després d'haver estat detingut a la Gran Via va ser emmanillat i portat a un furgó policial. Quan hi van arribar, dos agents, amb caputxa i sense portar el número d'identificació, el van posar de cara a la furgoneta i li van retorçar la mà mentre li deien el següent: «Ara cantaràs qui ets tu, els teus amics i la teva família! Et fa mal, porc?» Aquesta situació es va repetir en diverses ocasions fins que li van causar una fractura de l'estiloides radial carp esquerre. Després va ser traslladat a la comissaria de Les Corts, en què va romandre durant quatre hores.

Un cop posat en llibertat, va acudir a l'Hospital Clínic, on el van assistir pel trencament del braç.

El Jutjat d'Instrucció Número 15 de Barcelona investiga els fets i va citar a declarar dos agents en qualitat d'imputats.

- 10. 80. 1 de maig de 2012 a Barcelona:** C. va denunciar haver estat agredit per agents dels Mossos d'Esquadra després d'haver participat en la manifestació anticapitalista convocada a Barcelona l'1 de maig.

Segons la denúncia i el vídeo aportat, gravat per un veí⁵¹ quan C. era amb altres persones prop de la plaça de Goya va ser agredit per agents antidisturbis dels Mossos d'Esquadra, que el van agafar i el van arrossegar violentament fins on hi havia diversos furgons policials. Un cop allà, un dels agents li va donar una bufetada.

Durant el transcurs de la manifestació, agents antidisturbis dels Mossos d'Esquadra també van abordar P.S., periodista correctament acreditat pel

51 El vídeo es pot veure a <http://www.elperiodico.com/es/noticias/1/1-1832148>

Col·legi de Periodistes de Catalunya, i, després de demanar-li que s'identifiqués i apagués la càmera, l'hi van treure i en van intentar esborrar totes les imatges que aquest havia gravat abans de la intervenció policial.

- 11. 81. 3 de maig de 2012 a Barcelona:** Un càmera del canal Antena 3 va ser agredit per agents dels Mossos d'Esquadra mentre cobria la manifestació convocada pels estudiants de Barcelona contra la pujada dels preus universitaris.

Segons la denúncia efectuada, l'agressió es va produir quan un grup d'estudiants tornava al recinte universitari i la policia els va obligar a desviar-se pel Passeig de Gràcia. Els estudiants van decidir continuar la manifestació pel nou recorregut, però una mica més lentament, cosa que no va agradar als agents, que van començar a empenyar-los i a agredir-los.

En aquell moment, el càmera d'Antena 3, que estava filmant l'actuació policial, va ser agredit per l'esquena per un agent, que el va tirar a terra i li va produir ferides de caràcter lleu. En caure, es va trencar la càmera, que va quedar inutilitzable.

- 12. 122. 29 de juny de 2012 a Girona:** A.R.G., B.M.V. i L.S.V. van denunciar haver estat agredits per agents de les unitats antidisturbis dels Mossos d'Esquadra quan participaven en una manifestació contra la visita d'un membre de la família reial espanyola. Segons la denúncia, que es va presentar contra el càrrec del dispositiu policial, ja que els agents anaven sense identificar i sense el número de targeta d'identificació policial (TIP) visible, els tres van ser colpejats per part dels agents sense cap motiu ni avís previ.

Els denunciants van demanar al Jutjat d'Instrucció Número 3 de Girona, que per repartiment es va fer càrrec de la investigació, que s'identifiqués els agents que van participar en el dispositiu policial i els van agredir. Malgrat tot, la Conselleria d'Interior de la Generalitat de Catalunya en va negar la identificació.

- 13. 136. 13 de juliol de 2012 a Barcelona:** S.G., de trenta-tres anys, va denunciar haver estat agredit per cinc agents dels Mossos d'Esquadra després d'haver participat en una manifestació contra les retallades socials davant la seu del Partit Popular a Barcelona. Després que acabés la protesta i quan S.G. anava cap al metro, va ser detingut i agredit pels agents, mentre rebia cops per tot el cos. Un cop traslladat a la comissaria, els policies es

van burlar d'ell i el van humiliar durant diverses hores. Un dels agents que el va detenir i que li va partir el llavi d'un cop de puny el va amenaçar: «Jo sol, amb aquestes botes, et foto una pallissa». Un cop posat en llibertat, S.G. va gravar un vídeo en què explicava l'experiència i en què hi apareixien alguns dels agents que el van agredir. Va penjar el vídeo al portal YouTube, que ha rebut milers de visites. De tota manera, pocs dies després, el Jutjat d'Instrucció Número 7 de Barcelona, a instàncies dels agents, va ordenar la retirada del vídeo de dotzenes de webs i plataformes en què havia estat publicat. Posteriorment, el mateix jutjat va decretar que s'arxivés la denúncia d'S.G. contra els Mossos i va obrir un judici oral contra ell, per a qui la fiscalia sol·licita un any i mig de presó per delictes d'atemptat contra l'autoritat.

- 14. 186. 11 de octubre de 2012 a Lleida:** J.P.F.D. va denunciar haver estat agredit per agents dels Mossos d'Esquadra mentre participava en una manifestació d'estudiants.

Durant la detenció, va ser colpejat a l'esquena i li van caure les ulleres, que necessita i que no li van ser retornades. També va patir lesions als canells perquè se li havien posat els grillons molt forts.

Com a conseqüència de les lesions a l'esquena i de les erosions als canells, va presentar denúncia al Jutjat d'Instrucció Número 1 de Lleida, que la va sobreseure i va admetre la denúncia de la policia contra ell.

- 15. 187. 12 de octubre de 2012 a Badalona (Barcelona):** J.C.I. va denunciar haver sigut detingut il·legalment i agredit per agents de la Unitat Omega de la Guàrdia Urbana de Barcelona.

Segons la denúncia, J.C.I. havia participat en un acte en contra del Dia de la Hispanitat al Casal Antoni Sala i Pont. En acabar l'acte, agents de la Unitat Omega van entrar al local violentament i van sol·licitar la identificació a les persones que hi havia.

En un moment concret, el sergent al càrrec de l'operació va ordenar la detenció de J.C.I., que va ser agredit i traslladat posteriorment a la comissaria dels Mossos d'Esquadra abans que el posessin a disposició judicial sota l'acusació d'atemptat.

Com a conseqüència de l'actuació policial, J.C.I. presentava diversos hematomes, excoriacions i una fissura en una costella.

El desembre de 2012, tant J.C.I. com els agents de la Guàrdia Urbana que el van detenir van ser absolts pel jutjat.

- 16. 188. 12 de octubre de 2012 a Barcelona:** P.A.P. va denunciar haver estat agredit per agents antidisturbis dels Mossos d'Esquadra quan participava en una concentració amb el lema «12 d'octubre, res a celebrar» que s'havia convocat a Barcelona.

En un moment concret, els agents van carregar contra els manifestants i dos agents van agredir P.A.P., colpejant-lo amb les porres directament al cap i a l'ull. P.A.P. va caure a terra com a conseqüència de l'agressió.

Els cops li van provocar ferides per les quals li van haver de posar nou punts (a la del cap) i cinc punts (a la de l'ull). A causa d'aquesta lesió, P.A.P. ha perdut el 70% de la visió de l'ull dret.⁵²

- 17. 208. 14 de novembre de 2012 a Barcelona:** Almenys sis persones van denunciar haver estat agredides per agents dels Mossos d'Esquadra després que acabés la manifestació que posaria fi a la jornada de la vaga general del 14 de novembre a Barcelona.

1. B.S., de trenta anys, i N.G., de trenta-set, van denunciar haver estat agredides per agents dels Mossos d'Esquadra. Segons la denúncia, eren a la Via Laietana quan van veure els incidents entre els manifestants i els Mossos d'Esquadra. Van intentar allunyar-se'n, però es van trobar envoltades per policies i van ser agredides sense motiu. N. va rebre un primer cop de porra, es va intentar protegir amb els braços i va rebre un segon cop de porra a un dels braços, cosa que li va provocar un trencament del cúbit esquerre, pel qual va haver de ser intervinguda a l'Hospital Sant Pau.
2. J.B.C. de disset anys, també va patir el trencament d'un braç pel cop d'un agent dels Mossos d'Esquadra. L'agressió va tenir lloc a la cantonada entre els carrers Ausiàs Marc i Bruc, zona en què no s'estava produint cap incident. Segons la denúncia, era amb un grup d'amics quan van arribar diverses furgonetes dels Mossos, de les quals van baixar uns quants agents emboçats i van començar a colpejar-los sense mo-

52 L'agressió es pot veure al vídeo penjat a diverses webs:
<http://player.vimeo.com/video/52335297?autoplay=1>
<http://vimeo.com/52335297#embed>

- tiu amb les porres i a apuntar-los amb les escopetes. Quan va intentar fugir, va rebre el cop al braç que li va causar la lesió.
3. X.C. va denunciar haver estat ferit en haver rebut dos impactes de pilotes de goma després que acabés la manifestació central de la vaga a Barcelona. Es van trobar amb dues furgonetes dels Mossos que venien pel carrer Ausiàs Marc i de les quals van baixar diversos agents que, sense avís previ, van començar a disparar pilotes de goma. Una d'aquestes va impactar l'orella d'X.C., i l'altra, un braç.
 4. També a Barcelona, diversos periodistes van patir la violència policial:
 - Una periodista de BTV va ser agredida i empentada per un agent dels Mossos d'Esquadra.
 - A M.S., col·laborador de La Directa, el va impactar una pilota de goma, disparada directament contra ell, malgrat que portava l'acreditació corresponent al Col·legi de Periodistes de Barcelona.

Els diferents mitjans i les fonts oficials parlen de nombroses persones que van resultar ferides pels agents de les unitats antidisturbis dels Mossos d'Esquadra durant la jornada de la vaga general del 14 de novembre.

18. 209. **14 de novembre de 2012 a Barcelona:** E.Q., de quaranta-dos anys, va perdre un ull per l'impacte d'una pilota de goma disparada pels Mossos d'Esquadra a la manifestació del 14-N.

La Conselleria d'Interior de la Generalitat de Catalunya, per mitjà del conseller Felip Puig, va negar que els Mossos d'Esquadra haguessin llençat pilotes de goma el dia dels fets, i va suggerir que havien estat els mateixos manifestants els qui havien ferit E.Q. Posteriorment, aquestes manifestacions van ser desmuntades per les proves aportades pels testimonis i grups de suport a E.Q., entre les quals hi havia diversos vídeos en què es veia un agent dels Mossos d'Esquadra fent servir una llançadora a la confluència entre la plaça de Catalunya i la ronda Sant Pere, a menys de cent metres d'on E.Q. va ser ferida.

Posteriorment, E.Q. va presentar una querella contra els Mossos d'Esquadra que està sent investigada pel Jutjat d'Instrucció Número 11 de Barcelona, i en què s'han practicat diferents proves.

Dos agents dels Mossos d'Esquadra, el càrrec i el que va disparar de la furgoneta Dragó 40 de la Brigada Mòbil, han estat imputats en el procediment.

- 19. 210. 14 de novembre de 2012 a Tarragona:** Un nen de tretze anys va ser agredit per tres agents dels Mossos d'Esquadra mentre acompanyava els seus pares en una manifestació que recorria els carrers de Tarragona.

El nen i els seus pares estaven participant en una marxa pacífica quan, de sobte, hi va haver una càrrega policial, i un agent va colpejar el menor al cap amb la porra. Quan el menor va caure a terra, l'agent el va seguir colpejant amb la porra a les cames.

Una jove de setze anys, que era prop del lloc en què el menor va ser agredit, va recriminar als agents la seva actitud, i, com a resposta, va rebre tres cops amb la porra i un empenya.

Així mateix, un tercer agent va colpejar amb la porra una de les persones que s'havia apropiat a assistir el nen mentre estava agenollat a terra amb el menor.

Els responsables dels Mossos d'Esquadra van justificar en tot moment l'actuació dels agents.

L'abril de 2013, tres agents dels Mossos van declarar al jutjat com a imputats i van justificar la seva actuació.

Any 2013

- 1. 48. 28 de febrer de 2013 a Barcelona:** Un periodista que cobria la manifestació d'estudiants contra la «lleï Wert» celebrada el 28 de gener de 2013 a Barcelona va ser agredit per un agent dels Mossos d'Esquadra prop de l'Arc de Triomf.
- 2. 81. 1 de maig de 2013 a Barcelona:** Diverses persones van ser agredides en acabar-se la manifestació anticapitalista convocada amb motiu de l'1 de maig a Barcelona. Les agressions es van produir al barri de Gràcia, després que un grup de joves es refugiés en un bar. En arribar, els agents antidisturbis dels Mossos d'Esquadra van precintar el local, van posar les furgonetes a la porta i van impedir que la gent entrés o sortís del bar. Uns vint-i-cinc manifestants i molt pocs clients es van quedar dins del local. Un dels retinguts va ser agafat violentament per un agent, que li va donar una bufetada a la cara, el va apartar del seu grup d'amics i, mentre el mantenia agafat de manera violenta pel coll i per la nuca, el va empenyar fins a dur-lo entre dues furgonetes, el va aixafar contra una d'elles i li va tornar a donar una bufetada sota la mirada d'altres agents, que no van fer

res per impedir-ho. Diversos periodistes i ciutadans van intentar gravar el que passava amb les càmeres, però els agents ho van impedir, colpejant tots els presents, entre les quals hi havia S.R., que ho va intentar gravar i que va ser detingut, i J.M.S.R., que va denunciar que, quan els agents el van veure fent fotos d'ells, el van tenir retingut durant una hora i mitja al portal d'un habitatge del barri: «Em van empènyer contra la paret, em van posar els dits al nas, el colze contra el clatell, em van agafar del coll, vaig sentir asfíxia i durant uns segons em va semblar perdre el coneixement». Després va ser traslladat a la comissaria de Les Corts, en què el van obligar a despullar-se diverses vegades davant dels agents i en què va rebre cops a la cara i pel cos. La detenció i l'agressió al periodista va ser gravada i distribuïda a la web.⁵³

3. 102. **4 de juny de 2013 a Girona:** Dos joves van denunciar haver estat agredides per agents de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra quan estaven participant en un acte de protesta davant del Congrés sobre Seguretat Jurídica i Democràcia que es va celebrar a Girona el 5 de juny de 2013. Les persones agredides van patir ferides al cap com a conseqüència dels cops de porra per part dels agents. La investigació dels fets va correspondre al Jutjat d'Instrucció Número 1 de Girona, que va qualificar de falta els fets denunciats.
4. 114. **26 de juny de 2013 a Girona:** Sis persones (L.F.V., L.T.P., A.B.N., G.T.B., J.T.M. i J.N.M.) van denunciar haver estat agredides per agents de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra quan participaven, el 26 de juny de 2013, en un acte de protesta antimonàrquica a la ciutat de Girona. El desembre d'aquell mateix any, el Jutjat d'Instrucció Número 1 de Girona va imputar sis agents per aquestes agressions, que van declarar al jutjat el gener de 2014.
5. 176. **18 d'octubre de 2013 a Santa Perpètua de Mogoda (Barcelona):** Tres treballadors de la fàbrica Panrico a Santa Perpètua de Mogoda van ser agredits per agents antidisturbis dels Mossos d'Esquadra quan la ma-

53 http://www.youtube.com/watch?v=azqjlHTZfUU&feature=player_embedded http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=igO_6shlWVI

tinada del 18 d'octubre de 2013 estaven participant en una assemblea amb motiu de la vaga que els treballadors de l'empresa estaven duent a terme en defensa dels seus llocs de treball. Com a conseqüència de l'actuació policial, dos dels treballadors van haver de ser traslladats a l'Hospital de Mollet per ser atesos. Un tercer treballador va ser assistit pels serveis d'urgència i donat d'alta *in situ*. Uns quants dies abans, el 14 d'octubre, ja s'havia produït una càrrega policial al mateix lloc contra els treballadors que participaven en la vaga.

Any 2014

225 de les persones van ser afectades en una única situació que va tenir lloc el 30 de maig de 2014 a Barcelona, quan agents dels Mossos d'Esquadra van aplicar un *kettle* o encapsulament policial a aquestes persones, que estaven participant en una manifestació. Aquesta tècnica policial consisteix a envoltar les persones que participen en una mobilització social i impedir que ningú entri o surti de la zona encapsulada (s'usa l'anglicisme *kettle*, que textualment significa «tetera», per definir la tècnica de *kettling*). En fer-ho, es produeix una situació de retenció il·legal de les persones a les quals no només se'ls prohibeix abandonar la concentració sinó que, a més, se'ls priva d'aigua, d'aliments, d'anar al lavabo, etc., cosa que es deriva en una situació clara de maltractament i vulneració de drets. En aquest cas, a banda del que s'ha dit, es va conduir les persones encapsulades a un lloc concret en què es va procedir a identificar-les i a fotografiar-les totes (a vegades amb roba i barrets o mocadors proporcionats i col·locats per la pròpia policia). Ens temem que l'ús d'aquesta tècnica, en principi il·legal, es pugui estendre, motiu pel qual volem posar un èmfasi especial a denunciar-la.

Any 2015

1 de maig: M.J.L. va denunciar haver estat agredida per agents antidisturbis dels Mossos d'Esquadra després d'haver participat a Barcelona en una manifestació alternativa amb motiu de l'1 de maig. L'agressió, segons la denúncia, es va produir quan M.J.L. es va apropar a una furgoneta de la policia autonòmica catalana per interessar-se per l'estat de dues persones que estaven retingudes pels agents, moment en què va ser colpejada i tirada a terra.

